

Henriikka Jouppila

Investointituet ja niiden valintamenettely

Opinnäytetyö

Kevät 2016

SeAMK Elintarvike ja maatalous

Agrologi (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Elintarvike ja maatalous

Tutkinto-ohjelma: Agrobiologi (AMK)

Suuntautumisvaihtoehto: Liiketoiminta

Tekijä: Henriikka Jouppila

Työn nimi: Investointituet ja niiden valintamenettely

Ohjaaja: Jyrki Rajakorpi

Vuosi: 2016 Sivumäärä: 44 Liitteiden lukumäärä: 3

Suomen maataloudessa on käynnissä rakennemuutos. Vaikka tilojen määrä vähenee, investointitarve kasvaa. Investoinneilla haetaan suuria tilakokoja ja pienempiä yksikkökustannuksia. Investointituilla on suuri merkitys investointien toteutumiselle.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli perehtyä Suomen investointitukijärjestelmään, erityisesti investointitukien valintamenettelyyn. Lisäksi työssä oli tavoitteena kartoittaa uuden sähköisen hakupalvelu Hyrrän toimivuutta, miten Ely-keskuksen työntekijät sekä Hyrrä-palvelua käyttäneet maatalousyrittäjät kokivat uuden hakupalvelun. Haastatteluissa selvitettiin myös mielipiteitä uudesta pisteytysvalintamenettelystä. Tutkimus toteutettiin haastattelututkimuksena, johon osallistui kolme Ely-keskuksen työntekijää ja kolme maatalousyrittäjää.

Teoriaosuudessa kerrottiin maatalouden rakennemuutoksesta, investointitukien jakaumisesta, investointitukijärjestelmästä ja sen vaikutuksesta suomalaisen maatalouden ohjautumiseen.

Tutkimusaineistosta selvisi, että työntekijöiden ja maatalousyrittäjien mielestä Hyrrä-palvelussa oli parannettavaa. Haastatteluissa molemmista ammattiryhmistä saatiin parannusehdotuksia. Aineiston perusteella Hyrrä-palvelun tulevaisuuteen uskottiin, ja sitä pidettiin hyvänä vaihtoehtona investointitukien hakemiselle.

Avainsanat: Investointituet, Investointitukijärjestelmä, Hyrrä-palvelu

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Food and Agriculture

Degree programme: Agriculture and Rural Enterprises

Specialisation: Business orientation

Author/s: Henriikka Jouppila

Title of thesis: Investment subsidies and their selection process

Supervisor(s): Jyrki Rajakorpi

Year: 2016   Number of pages: 44   Number of appendices: 3

Finnish agriculture is undergoing a restructuring process. Although the number of farms is decreasing, the need for investment is growing. Investments allow for large sized holdings and low unit costs. Investment aid is a major factor in investment.

The aim of this thesis was to examine the Finnish investment system, in particular the selection process for investment aid. In addition, the objective was to map out: the functionality of a new online search service Hyrrä-service- and how employees at Ely-center and farmers experienced the new search service. The thesis was conducted using an interview survey-, which was carried out with three Ely-center employees and three farmers. In the interviews also examined opinions on the new scoring selection procedure.

The theoretical part of the thesis tells about agricultural restructuring, investment aid distribution, the investment aid scheme and its impact on Finnish agriculture steerability.

In the research data, it became clear from the view of workers and farmers that Hyrrä-service had room for improvement. During the interviews employees and farmers made suggestions on how to improve things. Based on data it will be easy to make investment support applications in the future, after the service has been improved.

Keywords: public investment aid, public investment aid scheme, Hyrrä-service

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
Kuvio- ja taulukkoluetelo.....	6
1 JOHDANTO	7
1.1 Lähtökohdat	7
1.2 Tavoitteet	7
2 SUOMEN MAATALOUDEN RAKENNE	9
3 INVESTOINTITUET MAATALOUDEN OHJAAJANA	13
4 INVESTOINTITUKIEN JAKAUTUMINEN	16
5 INVESTOINTITUKIJÄRJESTELMÄ	19
5.1 Maatalouden investointituki.....	19
5.1.1 Tuen hakemisen perusteet	19
5.1.2 Tuen määrä	20
5.2 Nuoren viljelijän aloitustuki.....	22
5.2.1 Tuen hakemisen perusteet	22
5.2.2 Tuen määrä	22
5.3 Tukihakemuksien valintamenettely	23
5.4 Hyrrä-ohjelma	25
5.5 Katso-tunniste	25
6 TUTKIMUSMENETELMÄ JA TOTEUTUS	27
6.1 Haastattelututkimus	27
6.2 Tavoite	28
6.3 Haastattelujen toteutus	28
6.4 Aineiston analysointi	29
7 ELY-KESKUKSEN TYÖNTEKIJÖIDEN HAASTATTELUJEN TULOKSET	30
7.1 Tulokset	30
7.1.1 Työntekijöiden perehdyttäminen Hyrrä-ohjelmaan.....	30

7.1.2 Hyrrä-ohjelman markkinointi ja vastaanotto	31
7.1.3 Päätösten aikataulus.....	32
7.1.4 Pisteytys valintamenetelmänä	32
7.1.5 Vertailu päätöksen tekoon ennen uutta valintamenettelyä.....	33
7.1.6 Haastateltavien lisäkommentit	34
8 VILJELIJÖIDEN HAASTATTELUJEN TULOKSET.....	36
8.1 Tulokset	36
8.1.1 Hakemuksen tekeminen	36
8.1.2 Sähköinen ohjeistus.....	37
8.1.3 Aikataulus	37
8.1.4 Katso-tunniste.....	38
8.1.5 Pisteytys valintamenetelmänä	38
8.1.6 Viljelijöiden lisäkommentit	39
9 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	40
LÄHTEET	42
LIITTEET	45

Kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Maatilojen lukumäärä Suomessa vuosina 2000-2012.....	10
Kuvio 2. Sikatilojen määrä Suomessa 2010-2015.....	11
Kuvio 3 Lypsykarjatilojen määrä Suomessa 2010-2015	12
Kuvio 4 Maatalouden investointien ohjautuminen ja toteutuminen.....	14
Kuvio 5 Yhteiskunnan ohjauskeinot investointien ohjauksessa.	15
Kuvio 6 Ely-keskuksissa hyväksytyt rakennussuunnitelmat vuonna 2015, kpl.	16
Kuvio 7 Elykeskuksissa hyväksytyt rakennussuunnitelmat vuonna 2015, M€.	17
Taulukko 1 Investointituen määrä hakukohteittain	21
Taulukko 2 Nuoren viljelijän aloitustuen määrä.....	23
Taulukko 3 Investointitukien valintaperusteet ja niiden painokertoimet.....	24
Taulukko 4 Nuoren viljelijän aloitustuen valintaperusteet ja niiden painokertoimet	25

1 JOHDANTO

1.1 Lähtökohdat

Maatalouden liiketoiminnan aloittaminen tai laajentaminen, kehittäminen tai uudelleensuuntautuminen edellyttää investointeja. Investointikohteeseen on sijoitettava rahaa, jotta myöhemmin saataisiin niiden avulla usean vuoden ajan rahatuloa. Investointeja arvioidaan aina niiden kannattavuuden perusteella. (Pellinen & Enroth 2008.) Maatalouden investointien rahoitusvaihtoehtoja ovat pääomarahoitusta, tulorahoitus ja yhteiskunnan rahoittamat investointituet (Kuisma & Kallio 2009, 101).

Yhteiskunta ohjaa maatalouden kehitystä rahoittamalla investointeja investointitukien avulla. Rytsän (1998, 16) mukaan maatalousyrityksen ja yhteiskunnan välillä voi olla sekä yhteisiä että toisistaan poikkeavia tavoitteita toteutettavien investointien suhteen. Yhteiskunnan kannalta tärkeitä investointiin liittyviä intressejä ovat ympäristö-, tuotanto-, ja sijaintivaikutukset. Maatalousyrityksen tavoitteena on pyrkiä voiton maksimointiin, mikä yrittäjästä riippuen voi liittyä kannattavuuteen, työolosuhteiden parantamiseen tai esimerkiksi tulevan tuotannon turvaamiseen.

Investointituella on erittäin suuri merkitys maatalainvestointien toteutumiselle. Sen merkitys investointien rahoituksessa, yrityksen maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden ylläpitämisessä on ollut keskeinen. Todennäköisesti maataloustuotannon taso Suomessa olisi paljon alhaisempi ilman investointitukea. Tulevaisuuden haasteena tulee olemaan investointitukien rahoituksen turvaaminen. (Pyykkönen ym. 2010.)

1.2 Tavoitteet

Opinnäytetyön tavoitteena on perehtyä investointitukijärjestelmään, niiden valintamenettelyyn sekä selvittää uuden hakuohjelman toimivuutta. Tutkimusosiossa keskitytään työntekijöiden perehdyttämiseen, ohjelman markkinointiin, päätösten aikataulutukseen ja pisteytykseen sekä vertailuun päätöksen tekoon ennen nykyistä valintamenettelyä sekä viljelijöiden näkemykseen ohjelman toimivuudesta, ohjeistuksesta, aikataulutuksesta sekä pisteytyksestä valintamenetelmänä. Opinnäy-

tetyön tutkimusosiossa esitellään tutkimusmenetelmänä käytetty teemahaastattelu.

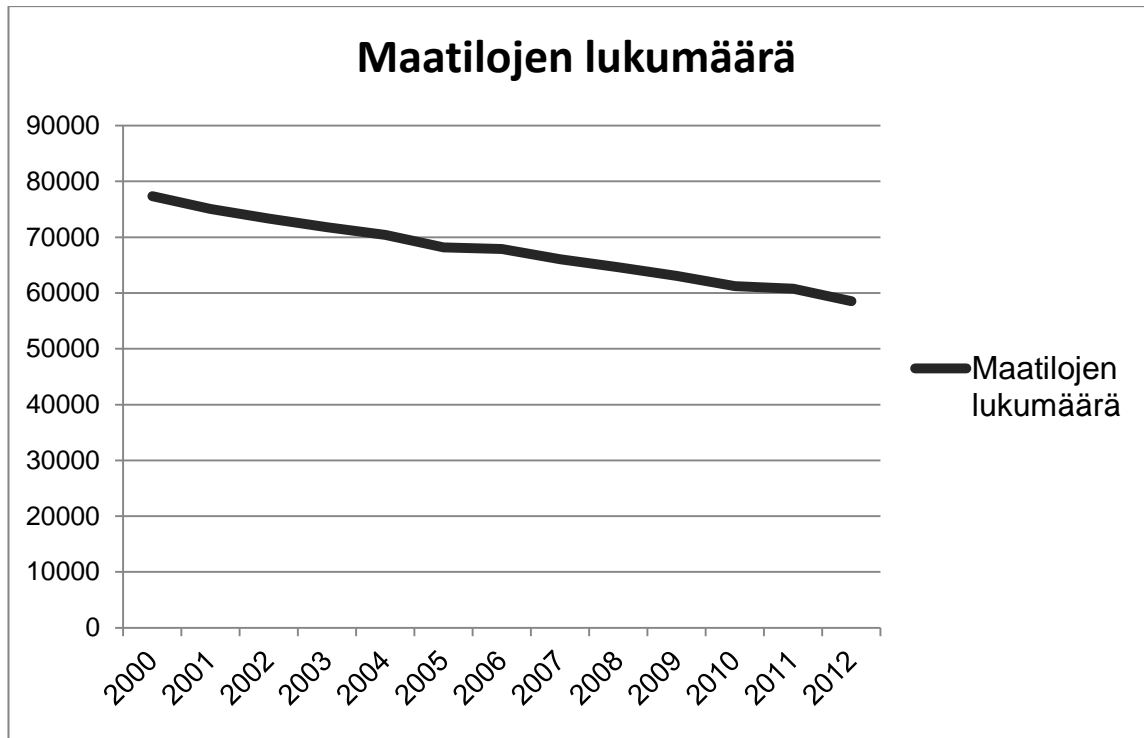

2 SUOMEN MAATALOUDEN RAKENNE

Suomessa maatalouden rakennekehitys on ollut nopeampaa kuin monilla muilla toimialoilla. Pyykkösen, Lehtosen ja Koiviston (2010) mukaan maatilojen määrä Suomessa on vähentynyt aina 60-luvulta lähtien, kun teollistuminen ja muuttoliike maalta kaupunkeihin olivat voimakkaimmillaan. Tuolloin tiloja oli yli 300 000, kun niitä oli vuonna 2014 jäljellä alle 53 000 (Luonnonvarakeskus Luke, [Viitattu 25.2.2016]).

Suuriin tilakokoihin ja ylituotannon hallintaan pyrkivä maatalouspolitiikka näkyi selvästi jo vuonna 1970-luvun lopulla voimaan tulleessa maatilalaissa. Suomen EU-jäsenyyden aikana maataloustuotanto on kehittynyt entisestään sekä viljelty pinta-ala on kasvanut. (Kuisma & Kallio 2009, 28, 31.)

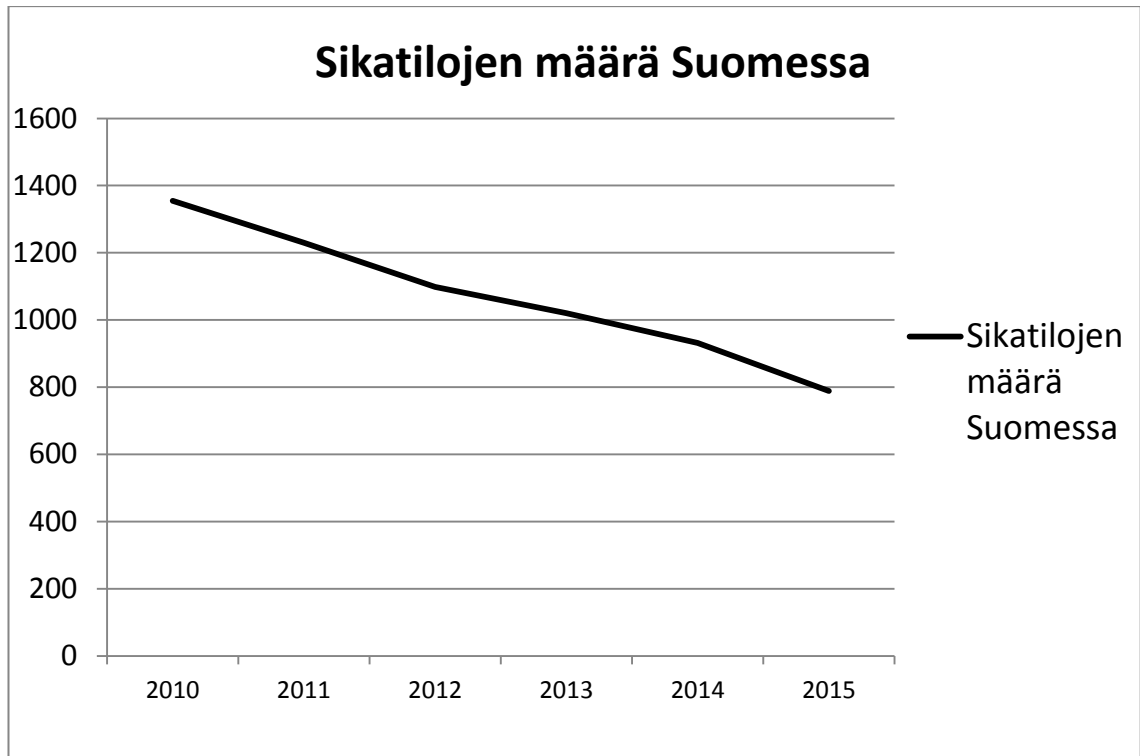
Kuviossa 1 on havainnollistettu maatilojen määrän väheneminen Suomessa vuosina 2000–2012. Keskimääräinen tilojen väheneminen näinä vuosina on 23,92 %. (Luonnonvarakeskus, Luke [viitattu 25.2.2016]).

Kuvio 1. Maatilojen lukumäärä Suomessa vuosina 2000-2012. (Luonnonvarakeskus Luke, [viitattu 25.2.2016].)

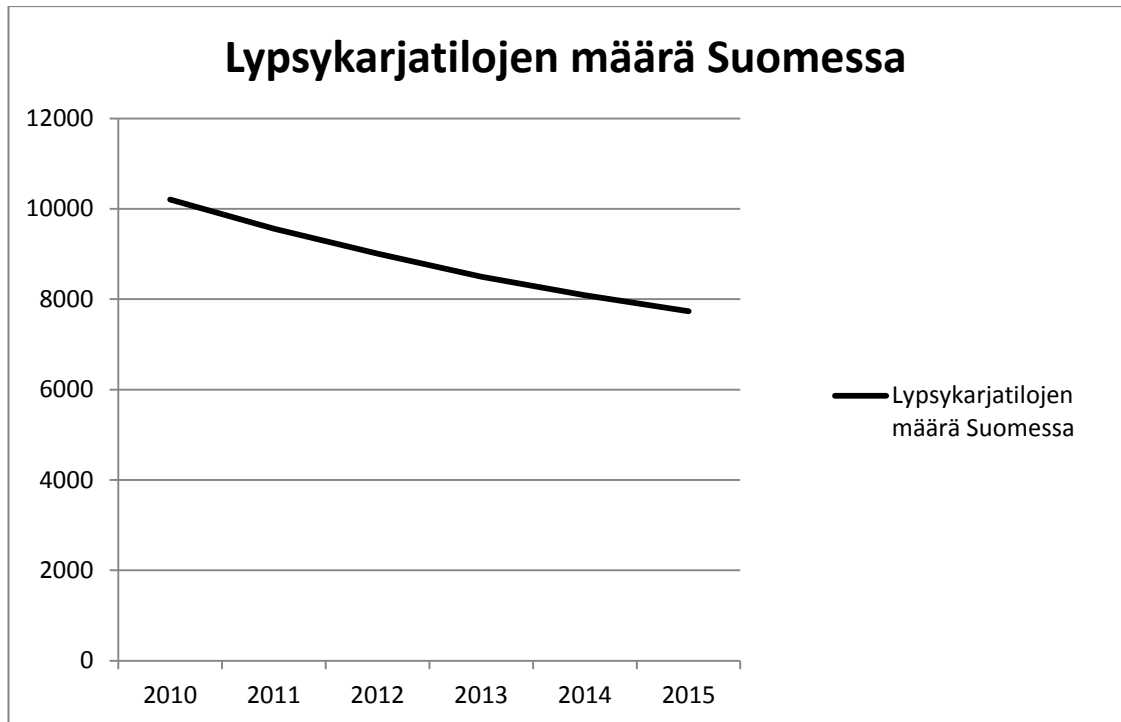
Pyykkönen ym. (2010) ennustivat, että Suomessa on vuonna 2020 noin 45 000 maatilaa. Kokonaismäärän laskusta huolimatta investointitarpeen kokonaistaso ei tule lähivuosina pieneneään. Teknologisen kehityksen ja tuottavuuden kasvun myötä rakennekehitys etenee vauhdilla, varsinkin pitkälle erikoistuneessa kotieläin- ja puutarhataloudessa. Erikoistumisella ja suurilla mittakaavaeduilla tavoitellaan kustannussäästöjä.

Kuviossa 2 on esitetty sikatilojen määrän aleneminen Suomessa vuosina 2010–2015. Vuonna 2010 on ollut 1355 sikatilaa, kun vuonna 2015 niiden määrä vähenyi 789 tilaan. Sikojen määrä (1 250 000) on pysynyt tasaisena em. vuosina. (Luonnonvarakeskus Luke, [25.2.2016].) Sikatilojen määrä tippui viiden vuoden aikana yli 40 prosenttia. Sikatilojen kohdalla rakennemuutos on hyvin havaittavissa; määrän laskun myötä yksikkökoot kasvavat. (Kuvio 2.)

Kuvio 2. Sikatiilojen määrä Suomessa 2010-2015. (Luonnonvarakeskus Luke, [viitattu 25.2.2016].)

Kuviossa 3. on havainnollistettu lypsykarjatiilojen määrän väheneminen vuosina 2010–2015. Vuonna 2010 oli 10 205 tilaa, kun viiden vuoden päästä niiden määrä väheni 7730 tilaan. Lypsykarjataloudessa maatiilojen määrä ei ole tippunut yhtä nopeasti kuin sikatiilojen. (Luonnonvarakeskus Luke, [viitattu 25.2.2016].)

Kuvio 3. Lypsykarjatilojen määrä Suomessa 2010-2015. (Luonnonvarakeskus Lu-
ke [viitattu 25.2.2016] .)

Kilpailussa mukana pysyminen sekä tilakoon kasvattaminen edellyttävät investoin-
teja. Ilman huomattavia investointeja ei Suomessa pystytä tulevaisuudessa ta-
kaamaan nykyisen tasoista tuotantoa. Koska yksittäisten investointien koot suure-
nevat kannattavuus- ja kustannuspaineiden kohotessa, tarvitaan investointeihin
entistä enemmän pääomaa. (Pyykkönen ym. 2010.)

Uusia investointeja rahoitetaan vieraalla pääomalla ja investointituilla. Velkojen
määrä on kasvanut lähes samaa vauhtia kuin pääoma. Investointeihin käytettiin
vuonna 2014 keskimäärin nettomääräisesti 22 700 euroa yritystä kohti, 9 %
enemmän kuin edellisenä vuonna. (Niemi & Ahlstedt 2014, 62.)

3 INVESTOINTITUET MAATALOUDEN OHJAAJANA

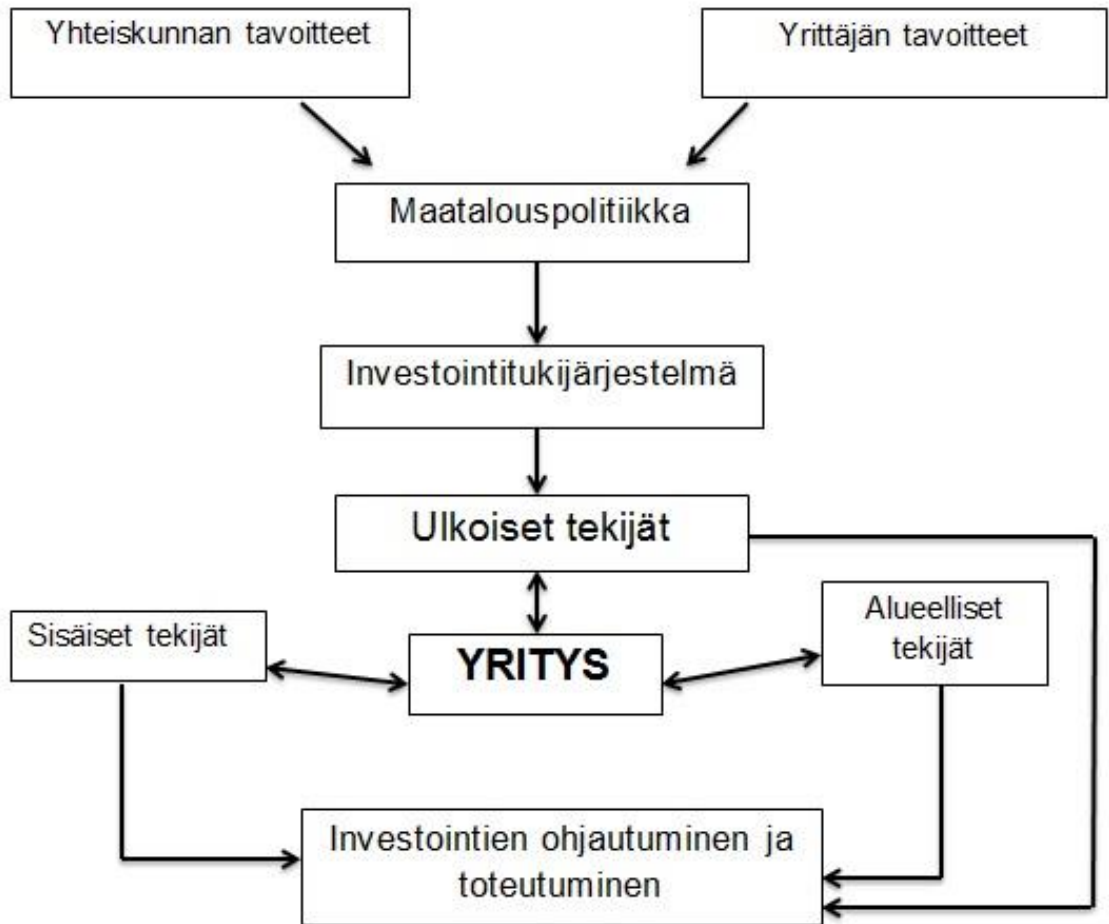
Maatalouden kehittämiseen tarvittavat investoinnit vaativat runsaasti pääomia. Tästä syystä rakennepoliittisia tukitoimia edelleen tarvitaan. Viljelijöiden ikärakennetta pyritään ohjaamaan tukemalla nuorten viljelijöiden tilanpidon aloittamista ja ikääntyneiden tilanpidosta luopumista (Maa- ja metsätalousministeriö, 2013a). Investointituella kannustetaan tuotannon kehittämiseen ja laajentamiseen (Maa- ja metsätalousministeriö, 2012b.) Investointituilla ja varhaiseläkejärjestelyillä alennetaan tuotantokustannuksia, jotta yritys-koon kasvattaminen on mahdollista. Näitä rakennetuenmuotoja ovat korkotuet, avustukset sekä valtiontakaukset. (Niemi & Ahlstedt 2014, 54.)

EU-jäsenyyden myötä investointitukipolitiikka on kehittynyt voimakkaammin rakennekehitystä suosivaksi. Investointituet ja niiden myöntöperusteet ovat kokeneet rajut muutokset EU-jäsenyyden aikana. Investointitukirahoituksen kokonaismäärä on kasvanut ja sitä on kohdennettu suurempiin investointeihin. (Lehtonen & Pyykönen 2005.)

Yhteiskunnan maataloustuotannolle asettamat rajoitukset ja maataloustuotannon riippuvaisuus yhteiskunnan myöntämästä tuesta mahdollistavat yhteiskunnan taholta tulevan maatalouden investointien ja rakennekehityksen ohjauksen investointitukijärjestelmän avulla. Investointien ohjautumiseen vaikuttavat lisäksi maatalousyrittäjän sisäiset ja yritykseen liittyvien alueellisten tekijöiden vaikutukset. Maatalouden investoinneille asetettuja tavoitteita voidaan tarkastella niin yrittäjän kuin yhteiskunnan näkökulmasta. Yhteiskunnan tavoitteet ovat maatalouden rakenteen kehittäminen, tuotannon turvaaminen, ympäristönäkökohdat, eläinsuojeluasiat sekä maaseudun asutuksen säilyttäminen. Yrittäjän tavoitteita liittyvät viljelijän hyvinvoinnin lisäämiseen, tilan kannattavuuden parantumiseen, tulotason nostamiseen, tuotannon rationalisointiin, työolosuhteiden parantamiseen, eläinten hyvinvoinnin lisäämiseen sekä vapaa- ja työajan välisen suhteen optimointiin. (Rytsä 1998, 8).

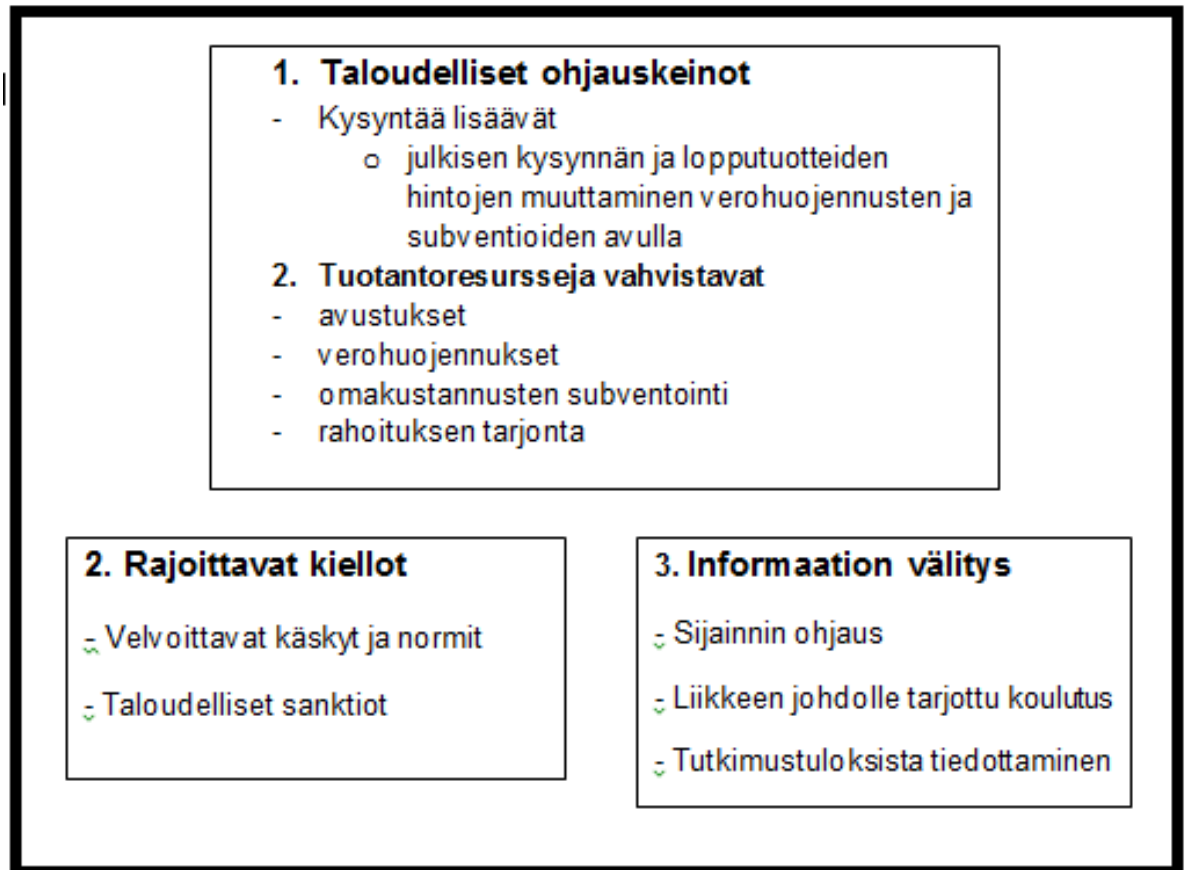
Rytsän (1998, 9) mukaan investoinneille muodostuvat esteet ja rajoitteet voidaan jakaa sisäisiin, ulkoisiin ja alueellisiin tekijöihin. Kuviossa 4. on esitetty maatalousyrityksen investointeihin vaikuttavat tekijät. Sisäiset tekijät liittyvät yrittäjäominaisuuksiin, viljelijän näkemyskseen investoinnin kannattavuudesta ja suhtautumisesta

riskeihin sekä tilan elinkaarenvaiheeseen. Ulkoiset tekijät muodostuvat mm. maatalouspolitiikasta (yhteiskunnalliset, poliittiset, rahoitukselliset ja ympäristölliset rajoitteet) sekä investointitukijärjestelmän ehdoista ja rajoituksista. Alueelliset tekijät voivat olla esimerkiksi maatalouden ulkopuoliset työmahdollisuudet ja lisämaan saatavuus. (Kuvio 4.)

Kuvio 4. Maatalouden investointien ohjautuminen ja toteutuminen. (Rytsä 1998, 9).

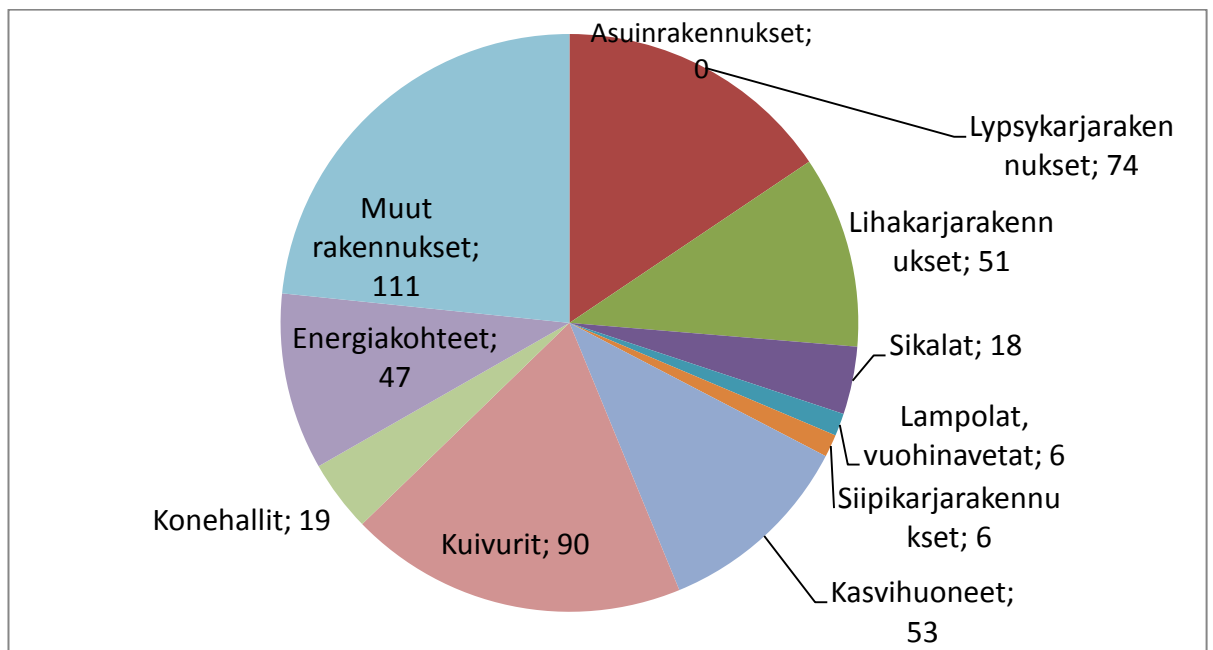
Yhteiskunta ohjaa maatalouden investointeja rahoituksella. Rahoituspolitiikan avulla investointeja voidaan ohjata kohteesta toiseen ja alueelta toiselle. Yhteiskunnan ohjauskeinot voidaan jakaa taloudellisiin houkuttimiin, rajoitteisiin ja velvoitteisiin sekä informaation välitykseen. Yhteiskunnan ohjauskeinot on koottu yhteen kuviossa 5. (Rytsä, 1998, 17, Aspin, 1998, 20–21 mukaan.)

Kuvio 5. Yhteiskunnan ohjauskeinot investointien ohjauksessa. (Rytsä, 1998, 17, Aspin 1988, 21–22 mukaan).

4 INVESTOINTITUKIEN JAKAUTUMINEN

Rahoitustukea suunnataan ennen muuta maatalouden tuotannollisiin investointeihin, kuten kotieläinrakennusten ja kasvihuoneiden rakentamiseen (Maatalouden rakennepolitiikka, 2013). Lisäksi maatalouden investointitukea voi hakea salaojittukseen, kuivaamoon, sadonkorjuukoneen yhteishankintaan (peruna tai sokerijuurikas), tuotanto-, tai konevarastoon, maatilan energiantuotantoon liittyviin rakennusinvestointeihin sekä maataloustuotteiden myyntikunnostukseen liittyviin rakennusinvestointeihin. Investointitukea voi hakea myös kaikkiin sellaisiin investointihankkeisiin, joiden tarkoitus on edistää työympäristöä, tuotantohygieniaa, eläinten hyvinvointia tai ympäristön tilaa. (Valtioneuvoston asetus, 241/2015.) Maa- ja metsätalousministeriön laatimassa kuviossa 6. on esitetty koko Suomen Ely-keskuksissa hyväksytyt rakennussuunnitelmat hakukohteittain vuonna 2015. Muihin rakennuksiin sisältyy mm. kotieläinrakennusten aputilat. Vuonna 2015 tukea myönnettiin kappaleittain eniten muihin rakennuksiin (111), kuivureihin (90) sekä lypsykarjarakennuksiin (74). (Kuvio 6.)

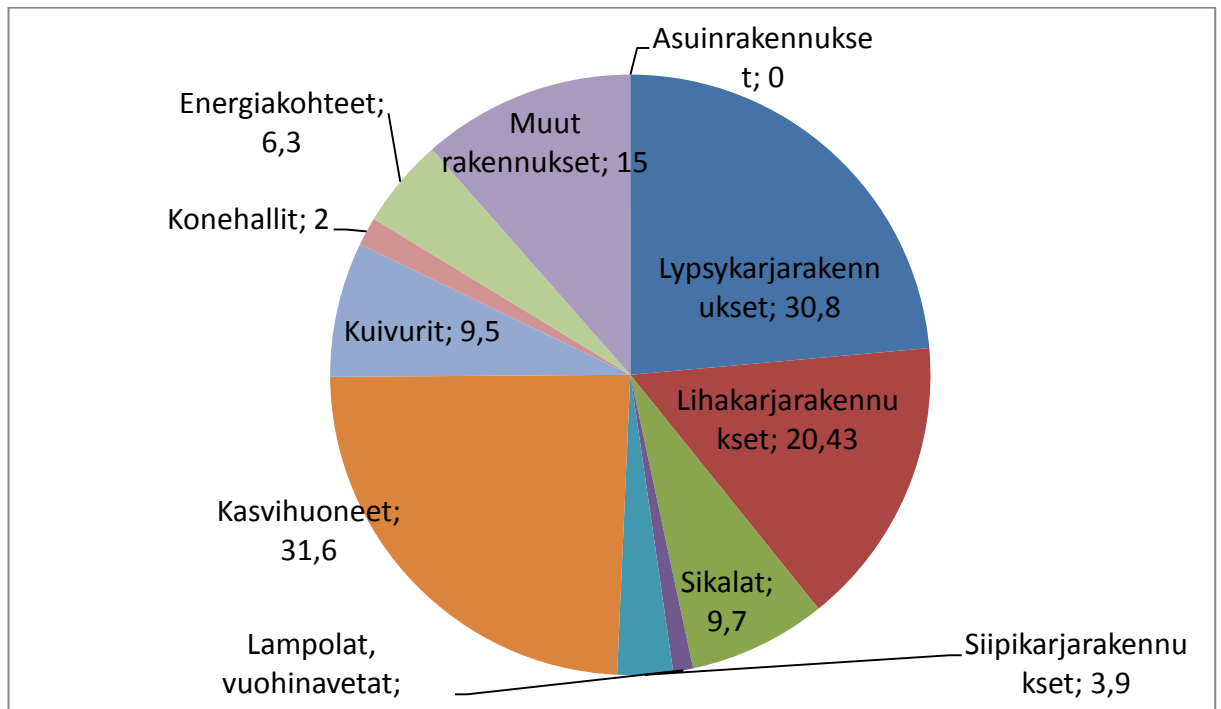

Kuvio 6. Ely-keskuksissa hyväksytyt rakennussuunnitelmat vuonna 2015, kpl. (Brännas, 2016).

Kuviossa 6 on esitetty Ely-keskuksissa hyväksytyt rakennussuunnitelmat vuonna 2015, M€. Maa- ja metsätalousministeriön (2015) mukaan eniten tukea euroissa

myönnettiin kasvihuoneisiin (31,6M€), lypsykarjarakennuksiin (30,8M€) sekä liha-
karjarakennuksiin 20,43M€). (Kuvio 7.)

Kuvio 7. Elykeskuksissa hyväksytyt rakennussuunnitelmat vuonna 2015, M€. (Brännas 2016).

Investointitukea myönnetään tukikohteesta riippuen suoran avustuksen lisäksi korkotukilainoina ja valtiontakauksina (Maa- ja metsätalousministeriö, 2012b). Valtiontakaus voidaan myöntää lypsy- ja nautakarjatalouden, sikatalouden, lihasiipikarjatalouden, lammas- ja vuohitalouden, hevostalouden, turkistalouden ja kasvihuone-
tuotannon investointeihin liittyviin lainoihin. Valtiontakauksen enimmäismäärä investointia kohden on 500 000 euroa (Maaseutuvirasto 2015d).

Korkotuella tarkoitetaan valtion maksamaa osuutta yksityisen tai kunnan saaman lainan korosta (Suomen kielen perussanakirja 1990, 536). Korkotuetussa lainassa valtio maksaa osan korosta, ja viljelijä osan. Valtion maksama korkotuki on 3 % ja viljelijän maksama korko on vähintään 1 % ja laina-aika on enintään 25 vuotta (Luoma 2016). Korkotukilainaa myönnetään pääasiassa maatilojen tuotantorakennusten rahoittamiseen sekä nuorten viljelijöiden aloitustukeen liittyviin kiinteistö- ja irtaimistohankintoihin. Korkotukea voitiin myöntää vuonna 2014 enintään 250

milj. euroa. Korkotuesta aiheutuvat kustannukset valtiolle olivat n. 31 milj. euroa.
(Niemi & Ahlstedt 2014, 54.)

5 INVESTOINTITUKIJÄRJESTELMÄ

5.1 Maatalouden investointituki

5.1.1 Tuen hakemisen perusteet

Investointitukea voi hakea viljelijä tai yksityisoikeudellinen yhteisö, joka harjoittaa tai ryhtyy harjoittamaan elinkeinonaan maatilalla maataloutta tai maatalousyrittäjien yhteenliittymä (esimerkiksi kuivuriosakeyhtiö). Tuen hakijan tulee olla täysi-ikäinen ja omata riittävä ammattitaito. (Maaseutuvirasto 2015a.) Jos viljelijällä ei ole riittävää ammattitaitoa tuen hakuhetkellä, on koulutuksen hankkimiseen aikaa kolme vuotta tuen myöntämisestä (Ojala 2007). Tilan hallinnan kuuluessa kahdelle tai useammalle henkilölle tukea haetaan yhdessä. Vähintään kolmasosan tilasta on oltava henkilöllä, joka täyttää tuen myöntämisen edellytykset. Tukea hakevan yhteisön osake-enemmistön ja määräysvallan tulee olla henkilöllä tai henkilöillä, jotka täyttävät tuen hakijaa koskevat ehdot. Maatalousyrittäjien yhteenliittymän kaikkien jäsenten on täytettävä ikä- ja ammattitaitovaatimukset sekä vähintään puolella osakkaiden maatioista tulee täytyä edellytykset jatkuvaan kannattavuuteen. (Maaseutuvirastoa, [viitattu 8.10.2015].)

Investointituen kohteena olevan maatilalla täytyy olla hakijan omassa omistuksessa tai vuokrattuna. Vuokrasopimuksesta täytyy olla Maanmittauslaitoksen kirjauspäätös. Vuokraoikeuden tulee olla siirrettävissä kolmannelle kiinteistön omistajaa kuulematta, ja sen voimassaolon tulee jatkua vähintään 10 vuotta. (Maaseutuvirastoa, [viitattu 8.10.2015].)

Maatalouden yrittäjätulon on oltava vähintään 25 000 euroa viimeistään viidentenä kalenterivuonna tuen myöntämisestä. Yrittäjätulo lasketaan vähentämällä maatalouden tuotoista siihen kohdistuvat kiinteät ja muuttuvat kulut, poistot ja velkojen korot. Tilalla tulee noudattaa pakollisia vaatimuksia, jotka perustuvat ympäristöä, hygieniaa ja eläinten hyvinvointia koskevaan Euroopan unionin ja kansalliseen lainsäädäntöön. (Maaseutuvirastoa, [viitattu 8.10.2015].)

Valtioneuvosto määrittelee asetuksessa 19.3.2015/241 investointitukien kohdentamisen tuotannonhaaroittain ja niihin mahdollisesti kuuluvat lisäehdot.

5.1.2 Tuen määrä

Tukea myönnetään rakentamisinvestointeihin aina yli 7000 euroa. Sen pienemmän investointiin ei tukea myönnetä. Muissa toimenpiteissä vastaava määrä on 3000 euroa. Enintään tukea voidaan myöntää 1 500 000 euroa kolmen verovuoden aikana maatilaa kohti. (Maaseutuvirastoa, [viitattu 8.10.2015].)

Taulukossa 1. on esitetty investointiavustuksen sekä korkotukilainan määrä hyväksyttävistä kustannuksista prosentteina. Taulukossa 1 ilmenee, että tukiprosentti on eri AB-tukialueella kuin muualla Suomessa kahdessa eri tukikohteessa, lypsy- ja nautakarjataloudessa sekä lammas- ja vuohitaloudessa. Tukikohteissa, joihin on mahdollista saada korkotukilainaa, korkotuen määrä hyväksyttävistä kustannuksista on 10%. (Maaseutuvirastoc, [viitattu 13.10.2015].)

Taulukko 1. Investointituen määrä hakukohteittain. (Maaseutuvirastoc, [viitattu 13.10.2015].)

Tukikohde	Avustuksen määrä hyväksyttävistä kustannuksista, %		Korkotukilainan määrä hyväksyttävistä kustannuksista, %
	AB-tukialue	Muu kuin AB-tukialue	
Lypsy -ja nautakarjatalous	40	35	60
Sikatalous	30	30	65
Lihasiipi-karjatalous	20	20	65
Lammas- ja vuohitalous	40	35	60
Hevostalous	30	30	65
Mehiläistalous	25	25	-
Turkistalous	-	-	65
Kasvihuone-tuotanto	30	30	65
Kuivaamo	25	25	65
Salaojitus	30	30	-
Sadonkorjuukone yhteiskäyttöön	10	10	-
Tuotantovarasto	30	30	65
Konevarasto	20	20	-
Energiantuotanto	35	35	-
Maataloustuotteiden myyntikunnostus	30	30	-
Työympäristöä, tuotantohygieniaa, eläinten hyvinvointia tai ympäristön tilaa edistävät investoinnit	30	30	-

Tukikohteisiin on mahdollista saada myös korotusosa. Seuraavien tukikohteiden avustusprosentti nousee 10 %, jos hakija täyttää nuoren viljelijän aloitustuen myöntämisen edellytykset ja tilanpidon aloittamisesta on alle viisi vuotta: Lypsy- ja nautakarjatalous, sikatalous, lihasiipikarjatalous, lammas- ja vuohitalous sekä kasvihuonetuotanto. Kuivaamon kohdalla korotusosa on 5 %, jos investointia käytetään kahden tai useamman maatalan viljan tai heinän kuivaamiseen. Avustuksen määrää korotetaan 5 %, kun kyseessä on säätösaloitus. Työympäristöä, tuotantohygieniaa, eläinten hyvinvointia tai ympäristön tilaa edistävien investointien korotusosa on 10 prosenttiyksikköä, kun kyseessä on lietelannan sijoituslevitystä edistävän laitteen hankinta, joka toteutetaan Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmassa 2014–2020 tarkoitetulla ympäristökorvauksen peltojen talviaikaisen kasvipeitteisyyden kohdentamisalueella tai laite tulee kahden tai useamman tilan käyttöön millä tahansa alueella. Kaikkiin tukikohteisiin on mahdollista saada 20 %, jos investointihanke toteutetaan Eurooppalaisen innovaatiokumppanuuden (EIP) yhteydessä. (Maaseutuvirasto, [viitattu 13.10.2015].)

5.2 Nuoren viljelijän aloitustuki

5.2.1 Tuen hakemisen perusteet

Nuoren viljelijän aloitustuki on suunnattu alle 41-vuotiaalle ensimmäistä kertaa tilanpitoa aloittavalle viljelijälle. Yrittäjällä tulee olla riittävä ammattitaito (luonnonvara-alan koulutus) ja lisäksi vuotuisen yrittäjätulon tulee olla vähintään 15 000 euroa tai 25 000 euroa liiketoimintasuunnitelman perusteella.

5.2.2 Tuen määrä

Taulukossa 2 on esitetty yrittäjätulon määrän vaikutus aloitustuen, korkotuen ja varainsiirtoverovapauden sekä korkotukilainan suuruuteen. Aloitustuen määrä riippuu yrittäjätulon määrästä, pienemmän vuositulorajan ylittänyt on oikeutettu 10 000 euron avustukseen ja suuremman 35 000 euron avustukseen. Korkotuen ja varainsiirtoverovapauden määrä on pienemmällä yrittäjätulolla yhteensä 20 000

euroa, josta korkotuen määrä on enintään 15 000 euroa ja suuremmalla yrittäjätulolla 35 000 euroa, josta korkotuen määrä on enintään 30 000 euroa. Korkotukea voidaan myöntää enintään pienemmälle yrittäjätulolle enintään 150 000 euroa ja suuremmalle 230 000 euroa. (Maaseutuvirastof, [viitattu 6.3.2016]).

Taulukko 2. Nuoren viljelijän aloitustuen määrä. (Maaseutuvirastof, [viitattu 6.3.2016]).

Yrittäjätulon määrä vähintään	Avustuksen määrä korkeintaan	Korkotuen ja varainsiirtovapauden määrä korkeintaan	Korkotukilainan määrä*
25 000 €	35 000 €	35 000 €, josta korkotuen määrä enintään 30 000 €	Enintään 230 000 €
15 000 €	10 000 €	20 000 €, josta korkotuen määrä enintään 15 000 €	Enintään 150 000 €

*korkeintaan 80% tilan tai hankittavan irtaimen kokonaismäärästä.

5.3 Tukihakemuksien valintamenettely

Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus (myöhemmin Ely-keskus) asettaa kaikki perusehdot täyttävät hakemuksen valintakriteerien perusteella etusijajärjestykseen. Valintaan vaikuttaa liiketoimintasuunnitelma, johon sisältyy muun muassa maksuvalmius- ja kannattavuuslaskelmat. Ely-keskus arvioi maatilán menestymismahdollisuuksia liiketoimintasuunnitelman ja valintakriteerien täyttymisen perusteella. (Maaseutuvirastoc, [viitattu 13.10.2015].) Liiketoimintasuunnitelmaa ei tarvitse esittää, jos investointituen haun kohteena ovat salaojitukset, mehiläistalous, sadonkorjuukoneen yhteishankinta tai jos investointi edistää työympäristöä, tuotantohygieniaa, eläinten hyvinvointia tai ympäristön tilaa (Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma 2014–2020, [viitattu 8.10.2015]).

Maatilan investointituen valintaperusteet muodostuvat kuudesta eri aihealueesta, jotka on esitetty taulukossa 3. Valintaperusteilla varmistetaan, että tuettava investointi edistää kansallisessa lainsäädännössä esitettyjä tavoitteita. Valintaperusteita

sovelletaan yhdenmukaisesti kaikilla Ely-keskusalueilla. Hanke pisteytetään sen mukaan, mitä pistekuvaukseen sopivia tunnistettavia ominaisuuksia hankkeella on (Liite 3). Jokaisesta aihealueesta voi saada kolme, kaksi tai yhden pisteen sen mukaan, mitä pistekuvaukseen sopivia tunnistettavia ominaisuuksia hankkeella on. Jos valintaperuste ei täyty, hanke saa kyseisestä aihealueesta nolla pistettä. Aihealueilla on omat painokertoimensa. Valintakriteerin 1) painokerroin on 25%, valintakriteerien 2) ja 3) 20%, valintakriteerin 4) 15% ja kriteerien 5) ja 6) 10% (Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma 2014–2020, 2015.)

Taulukko 3. Investointitukien valintaperusteet ja niiden painokertoimet. (Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma 2014–2020, 2015.)

	Paino- kerroin
1. Vaikutus tuen kohteena olevan yrityksen talouteen	25 %
2. Vaikutus tuen kohteena olevan yrityksen kilpailukykyyn	20 %
3. Vaikutus ympäristöön	20 %
4. Vaikutus tuotanto-olosuhteisiin	15 %
5. Vaikutus ohjelman muiden tavoitteiden toteutumiseen esim. onko kyseessä yhteishanke	10 %
6. Elinkeinon merkitys kokonaistulonmuodotuksen kannalta ja tuettavan hankkeen vaikutus	10 %

Investointitukipäätöksen saavien hankkeiden tulee saada pisteitä vähintään kolmesta eri aihealueesta siten, että painotettu kokonaispistemäärä on vähintään 1,1 pistettä. (Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma 2014–2020, 2015.)

Nuoren viljelijän aloitustukihakemuksia tarkastellaan kolmelta eri aihealueelta. Valintaperusteet ja niiden painokertoimet on esitetty taulukossa 4.

Taulukko 4. Nuoren viljelijän aloitustuen valintaperusteet ja niiden painokertoimet. (Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014-2020, 2015.)

	Paino- kerroin
1. Tilan yritystoiminnan taloudelliset edellytykset	40 %
2. Tilan tuotantoedellytykset	30 %
3. Tilan kehittämistoimet ja mahdollisuudet	30 %

5.4 Hyrrä-ohjelma

Maaseutuviraston 2.4.2015 antamassa määräyskokoelmassa (nro 25/15) ilmenee, että maatalouden investointitukia haetaan ensisijaisesti Maaseutuviraston ylläpitämässä sähköisessä Hyrrä-asiointipalvelussa. Kun tukea haetaan sähköisesti Hyrrä-palvelun kautta, tarvittavat liitteet ja mahdollinen valtiontakaushakemus liitetään sähköisesti muodossa järjestelmään.

Hyrrä on maaseudun tukien verkkopalvelu. Sitä kautta voidaan hakea maatalouden investointitukien lisäksi nuorten viljelijöiden aloitustukea, maaseudun kehittämis- ja investointitukea, maaseudun yritystukea, neuvontakorvausta sekä eituotannollisia investointitukea (Maaseutuvirastob, [viitattu 13.10.2015]). Hyrrä on neuvova ja opastava järjestelmä läpi hakuprosessin. Yhteydenpito asiakkaan ja viranomaisen välillä nopeutuu, kun lisätietopyynnöt ja päätökset tulevat tiedoksi järjestelmän kautta. Asiakas pystyy seuraamaan hakemuksen käsittelyä sekä aikaisempia hakemuksia ja päätöksiä vuorokauden ajasta riippumatta. (Anttila 2015.)

5.5 Katso-tunniste

Maatalouden investointitukea haettaessa hakija tarvitsee pankkitunnusten, mobiilivarmenteen tai HST-kortin lisäksi Katso-tunnisteen. Katso-tunniste on Verohallinnon tarjoama maksuton yrityksiä ja organisaatioita varten luotu tapa tunnistautua viranomaisten sähköisiin palveluihin. Katso-palvelu yhdistää toisiinsa henkilön,

organisaation sekä henkilön oikeuden edustaa organisaatiota. Kirjautuminen Hyrrä-palveluun edellyttää, että organisaatiolla on Katso-tunniste käytössä ja tunnisteella on pääkäyttäjä. Katso-tunnisteen avulla pääkäyttäjä pystyy antamaan muille henkilöille erilaisia Hyrrä-asiointirooleja: hakija, avustaja ja selaaja. Näin esimerkiksi tilitoimisto voi auttaa tuen hakemisessa sähköisesti. Katso-palvelua käyttää jo melkein 350 000 organisaatiota. (Maaseutuvirastob, [viitattu 21.2.2016]; Katso [viitattu 21.2.2016].)

6 TUTKIMUSMENETELMÄ JA TOTEUTUS

6.1 Haastattelututkimus

Empiirinen eli havainnoiva tutkimus jaetaan kahteen erilaiseen tutkimusotteeseen, kvantitatiiviseen ja kvalitatiiviseen. Kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimuksessa riittävän suuren ja edustavan otoksen avulla selvitetään lukumääriin ja prosentteihin liittyviä kysymyksiä. Kvantitatiivisen tutkimusmenetelmän avulla saadaan yleensä kartoitettua olemassa oleva tilanne, mutta ei pystytä riittävästi selvittämään asioiden syitä. Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus auttaa ymmärtämään tutkimuskohdetta. Siinä rajoitutaan yleensä pieneen määrään tapauksia, jotka analysoidaan mahdollisimman tarkasti. Kvalitatiivinen tutkimus sopii toiminnan kehittämiseen, vaihtoehtojen etsimiseen ja sosiaalisten ongelmien tutkimiseen. (Heikkilä 1998, 16–17.)

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valittiin henkilökohtainen teemahaastattelu, koska kohderyhmä on pieni sekä numeerisen tiedon sijaan tavoitteena on ymmärtää Hyrrä-palvelun ja valintamenettelyn toimivuutta ja parannusehdotuksia. Teemahaastattelu on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto. Teemahaastattelulle on tyypillistä, että haastattelun aihepiirit ovat tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1996, 197.) Henkilökohtaisessa haastattelussa on helppoa käyttää avoimia kysymyksiä, joiden avulla voi saada vastauksia kysymyksiin, joita ei etukäteen huomattu kysyä. Lisäksi vastausten tarkkuus on hyvä ja väärinkäsityksen mahdollisuus on pieni. (Heikkilä 1998, 20, 49.)

Hirsjärven ja Hurmeen (2001,63) mukaan haastattelumuotoja on yksilöhaastattelu sekä ryhmähaastattelu. Ryhmähaastatteluissa tietoa saadaan kerättyä samanaikaisesti usealta vastaajalta. Ryhmähaastattelun etu verrattuna yksilöhaastatteluun on Eskolan ja Suorannan (1998, 94, 96–97) mukaan suurempi saadun tiedon määrä. Ryhmähaastattelussa haastateltavat tukevat, muistelevat sekä rohkaisevat toisiaan. Yhdessä haastateltaessa asioiden unohtaminen tai väärin ymmärtäminen on vähäisempää. Toisaalta yksilöhaastattelussa haastateltavien mielipiteet eivät sekoitu keskenään.

6.2 Tavoite

Opinnäytetyön tutkimuksen tavoitteena on selvittää maatalouden investointitukien valintamenettelyä ja kartoittaa uuden Hyrrä-ohjelman toimivuutta. Haastatteluissa haluttiin etsiä parannusehdotuksia. Työntekijöiden haastatteluissa keskityttiin seuraaviin teemoihin:

- Työntekijöiden perehdyttämiseen
- Hyrrä-ohjelman markkinointiin
- Hyrrä-ohjelman toimivuuteen
- Tukipäätösten aikataulutukseen
- Valintamenettelyn pisteytykseen
- Vertailuun päätöksentekoon ennen Hyrrä-ohjelmaa

Viljelijöiden haastatteluissa käytettiin seuraavia teemoja:

- Hakemuksen eteneminen
- Sähköisen ohjeistuksen riittävyys
- Tukipäätösten ja lisäselvitysten aikataulutus
- Pisteytys valintamenetelmänä

6.3 Haastattelujen toteutus

Opinnäytetyöhön haastateltiin kolmea Elintarvike-, Liikenne- ja Ympäristökeskuksen (Ely-keskus) työntekijää sekä kolmea Hyrrä-hakuohjelmaa käyttänyttä viljelijää. Haastateltaviin otettiin yhteyttä sähköpostitse sekä puhelimitse ja sovittiin sopiva ajankohta tapaamiselle. Haastattelut järjestettiin rauhallisessa paikassa ja paikalla oli vain haastattelija ja haastateltavat. Toinen työntekijöiden haastatteluita järjestettiin SeAMKin luokahuoneessa ja toinen Ely-keskuksen tiloissa. Yhteensä työntekijöiden haastatteluja toteutettiin kaksi, toisessa paikalla oli kaksi Ely-

keskuksen työntekijää. Kaikki viljelijähaastattelut toteutettiin SeAMKin luokkahuoneessa. Viljelijähaastattelut toteutettiin niin, että paikalla oli vain yksi viljelijä. Haastattelut nauhoitettiin myöhemmin tapahtuvan analysoinnin helpottamiseksi. Työntekijöiden haastattelut olivat kestoaltaan 0,5–1 tuntia ja viljelijähaastattelut 15–30 minuuttia. Haastatteluissa edettiin haastattelurungon (Liite 1 ja 2) teemojen mukaisesti ja lisäksi kysyttiin täydentäviä kysymyksiä.

6.4 Aineiston analysointi

Kaikki haastattelut litteroitiin eli kirjoitettiin puhtaaksi sanasta sanaan. Hirsjärven ja Hurmeen (2001, 138–139) mukaan päätelmien tekeminen litteroidusta aineistosta on tavallisempaa ja helpompaa kuin tallennetusta materiaalista. Aineisto litteroitiin aina heti haastattelun jälkeen. Haastattelun laatua parantaa se, että haastattelu litteroidaan niin nopeasti kuin mahdollista ja sen tekee haastattelija itse (Hirsjärvi & Hurme, 2001, 185). Haastateltavien vastaukset olivat helposti ymmärrettävissä, joten aineiston tulkitseminen ei vienyt paljoa aikaa.

Tuloksissa vastaajia käsitellään anonymisti. Ely-keskuksen työntekijät ovat Haastateltavia 1-3 ja viljelijähaastatteluun vastanneet ovat Viljelijöitä 4-6.

7 ELY-KESKUKSEN TYÖNTEKIJÖIDEN HAASTATTELUJEN TULOKSET

7.1 Tulokset

Haastateltavat ovat kaikki työskennelleet rakennetukiasioiden parissa 4 vuotta tai enemmän. He ovat koulutukseltaan agrologeja, kaksi opistotason ja yksi AMK.

7.1.1 Työntekijöiden perehdyttäminen Hyrrä-ohjelmaan

Kaikki kolme haastateltavaa kokivat Hyrrä-ohjelmaan perehdyttämisen puutteelliseksi. Työntekijöille oli järjestetty muutamia videokoulutuksia ennen ohjelman lanseerausta. Kaikki haastateltavat muistelevat opetelleensa ohjelman käyttöä keskenään aina ongelmatilanteita vastaan tullessa. Yksi haastateltava koki, että paikapäälle tullut kouluttaja olisi ollut parempi kuin videokoulutus. Yksi haastateltava kuitenkin korostaa, että työ tekijäänsä opettaa: ”...kyllä työn opiskeleminen lähtee niinku siitä että sulla on joku konkreettinen hanke, jota sä rupeat syöttämään ohjelmaan ja itte opiskelet siinä samalla. Näin se mun mielestä menee lähes kaikis asioos.” (Haastateltava 2.)

Työntekijät kertoivat, että heillä on ollut käytössä puimurijärjestelmä, johon on voinut syöttää ongelmatapauksia, mutta eivät kokeneet siitä olleen kovinkaan suurta apua. Yksi haastateltava muistuttaa, että Etelä-Pohjanmaan Ely-keskus on ollut erityisasemassa, kun ovat saaneet olla Mavin apuna Hyrrä-ohjelman kehitystyössä:

Kun ensimmäistä päätöstä tehtiin niin sieltä tuli henkilö tänne --- ne tulee tänne kokeilemahan ja kattomahan että ne näkee sen kuinka se on täs torellisuures, kun testipohjalla se ei toimi pakosti samalla tavalla kun mikä se on täälä. Kyllä se on sellaista molemminpuolista auttamista. (Haastateltava 1.)

7.1.2 Hyrrä-ohjelman markkinointi ja vastaanotto

Haastateltavat kertoivat, että Hyrrä-ohjelman tultua käyttöön moni viljelijä ei halunnut käyttää sähköistä palvelua, vaan jätti hakemuksen paperilla. Yhden haastateltavan mielestä neuvontajärjestöissä ei aluksi kannustettu viljelijää sähköiseen hakujärjestelmään, mikä vaikutti paperihakemuksien suureen määrään. Kaksi haastateltavaa pohtii, että nyt sähköisiä ja paperisia hakemuksia tulee yhtä paljon, koska viljelijät tekevät hakemuksia paljon ProAgriaan tai tilitoimistoja apuna käyttäen. Haastateltavat miettivät myös, että jos Katso-tunnistetta ei käytettäisi, olisi sähköinen hakeminen yleisempää. Yksi haastateltavista kertoo, että Katso-tunnisteen omaksuminen on ollut vaikeaa viljelijälle, vaikka Mavin sivuilla on hyvät ohjeet ja neuvot tunnisteen tekemiseen:

---mennään sinne Hyrrään, yritetään väkisin laittaa jotakin ja se menee väärin ja tuskaannutaan siihen että ei tämä toimi ja sitte laitetaan paperihakemus. Ei yksin voi syyttää sitä, että joku systeemi on vaikia, vaan sen henkilön niinku että mitenkä se itte yrittää sitä tehdä ja syy on usein siinä että ei tutustuta ohjeisiin. (Haastateltava 2.)

Toinen haastateltava kokee, että Katso-tunnisteen käyttö ei ole tuonut lisäarvoa viranomaistyölle ja ihmettelee, miksi eläin- ja peltotuet sekä hanke- ja yritystuet voidaan hakea pankkitunnisteilla, mutta maatalouden investointitukeen tarvitaan Katso-tunniste. Toinen haastateltava taas ymmärtää Katso-tunnisteen käytön, koska sillä tavoin pystytään hakemus yhdistämään Y-tunnuksen kautta maatilayritykseen kun henkilötunnuksen kautta hakijana on yksityinen henkilö.

Haastateltavat pitivät viljelijöille suunnattuja sähköisiä hakuohjeita riittävinä ja kokivat, ettei Ely-keskukseen tule paljon kyselyitä Hyrrä-ohjelmasta, vaan enemmän yhteydenotot viljelijän puolelta koskevat sitä, että onko hakemus varmasti tullut perille. Kaksi haastateltavaa kertoo, että muutamia ongelmia esimerkiksi lisätietopyynnön palauttamisessa on ollut, jolloin viljelijät ovat saattaneet palauttaa sähköpostitse.

7.1.3 Päätösten aikataulutus

Kaikki haastateltavat ovat yhtä mieltä siitä, että neljä tukijaksoa vuodessa on hyvä määrä. Päätökset tehdään ennen seuraavan hakujakson päättymistä. Kaksi haastateltavaa pitää muita jaksoja pidempää, viisi kuukautta kestävää kesähakujaksoa hyvänä asiana. Suurin määrä hakemuksia ajoittuu keväälle, jolloin esimerkiksi kesän aikana toteutettavien rakennusinvestointien hakeminen täytyy tehdä. Investointihakemukset, jotka tehdään kesällä, eivät usein ole niin kiireisiä: ”Niin, kyllä se rytmittää tätä meidän työtä aika kivasti ja sitten lomat ja kaikki muut. Se ei rasita niin yksittäistä työntekijää.” (Haastateltava 1.)

Yksi haastateltava on sitä mieltä, että kesän hakujakson pituus on liian pitkä. Hänen mielestään kesälomat eivät saa vaikuttaa hakujaksojen ajoittumiseen: ”---keväällä semmonen kun aurinko rupeaa paistamaan nii jotenki tulee ideoita vastaan--- 5 kuukautta on liian pitkä aika odottaa päätöstä.” (Haastateltava 3.)

Kaikki kolme haastateltavaa kertovat, että työaika ei aina riitä hakemuksien käsittelyyn. Hakemuksien määrästä riippuen välillä joutuu tekemään ylitöitä: ”Sano taanko näin että joittain ylityötunnit kasvaa, mutta toivottavasti tämä vuosi tästä rytmittyy.” (Haastateltava 2.)

7.1.4 Pisteytys valintamenetelmänä

Haastateltavat kertovat, että pisteytys-valintamenettelyyn parhaimman koulutuksen ovat saaneet itse itseltään. Valintamenettelykokoukseen osallistuvat kaikki esittelijät, rakennusinsinööri, kehittämisspällikkö ja välillä myös yksikönpällikkö. Haastateltavat kertovat, että jokainen valmistelee omat hakemukset ja kokouksessa ne käydään yhdessä läpi:

---me otetaan A-neloselle tunnukset tilasta, tietyt asiat verotuksesta, pelloosta ja eläinmäärästä. ---Sitten on sellaanen muistio mistä kattohan talous, ympäristö, tuotanto-olosuhteet ja kilpailutilanteet. Sitten siitä on helppo siirtää ne sinne päätöspuolelle. (Haastateltava 1.)

Tapaukset, joista voitaisiin vielä yhdessä keskustella, jätetään viimeisten käsiteltävien joukkoon. Yksi haastateltavista korostaa, että ihanteellisin tilanne hakemuksi-

en käsittelyn kannalta olisi se, että jo ennen kokousta kaikki esittelijät pystyisivät käymään läpi toistensa hakemukset ja muodostamaan mielipiteen käsittelyyn tulevasta hankkeesta. Tähän ei kuitenkaan haastateltavan mukaan aika riitä hakemusten suuren määrän ja vähäisen henkilöstön vuoksi. Haastateltava muistuttaa, että laskelmien lukeminen on työläin vaihe:

Viime syksynä oli joku hakemus, jossa oli eläinmäärää nostettu mutta menoja ei oltu lisätty. Että mihin se perustuu jos tilalla on näin paljon eläimiä ennestään, menot tätä luokkaa ja lisätään 30 % eläimiä mutta ei menoja ollenkaan. Olisko syytä pyytää laskijalta selvennystä. (Haastateltava 3.)

Yksi haastateltava miettii, että pisteytys valintamenetelmänä on tasa-arvoinen ja hyvä tapa jakaa maataloille investointitukea, silloin kun aika riittää hakemusten perusteelliseen läpikäymiseen. Toinen haastateltava taas pitää pisteytystä ja valintamenettelykokousta hyvänä tapana silloin, kun rahaa on vähän:

---ei ne pisteet niinkään, mutta ne valintakokoukset. Jokainen antaa pisteitä mitä antaa, mutta jos olis vähä rahaa nii pitäis tietää mihin sitä rahaa suunnattais. Ja sitten kun oltais menty kaikki (hakemukset) samalla tyyliä läpi ja olis vähä rahaa nii pitäis siitä sitte ruveta karsimaan. Niin olis helpompi karsia ku tietää että kaikki on käyty läpi samalla tavalla. (Haastateltava 1.)

Ja kyllähän nytkin se pisteytyksen kautta joilla on se 1,1 pistettä niin hakemuksia on hylätty ihan sen takia kun ei vaan pisteille nouse. Ei vaan (pisteet) riitä. (Haastateltava 2.)

7.1.5 Vertailu päätöksen tekoon ennen uutta valintamenettelyä

Kaikki kolme haastateltavaa toteavat, että päätöksen teko on ollut ennen nopeampaa kuin päätökset on tehty itsenäisesti, eikä valintamenettelykokouksia ole pidetty. Yksi haastateltava korostaa, että tässä valintamenetelmässä kaikki esittelijät ovat päätöksien takana:

---kun on useampi esittelijä niin jos tulee kyselyitä niin me ollaan kaikki sen päätöksen takana että tähän verettiin raja. Jos me itsenäisesti tehrään nii kyllä kenttä rupiaa tuntumaan että tuon hakemukset menee aina läpi mutta tuon ei meekkää. Sellanen esittelijäshoppailu lop-

puu aika lyhyeen. Nytkin kun tehdään kielteisiäkin päätöksiä niin koko ryhmän tuki on takana. (Haastateltava 1.)

Yksi haastateltava muistelee, että ennen Hyrrä-ohjelman käyttöönottoa investointitukipäätösten perustelutekstit ovat olleet lyhyempiä, nykyään ne ovat huomattavasti pidempiä ja informatiivisempia.

7.1.6 Haastateltavien lisäkommentit

Kaikki kolme haastateltavaa ovat sitä mieltä, että Hyrrä-ohjelma lähtökohtaisesti on hyvä ja edistysellinen apuväline. Yksi haastateltava toivoo kehitystä raportointiin, jota tilan seurannassa voitaisiin tarvita. Nykyinen ohjelma työllistää työntekijöitä ylimääräisten Excel-taulukkojen tekemisellä:

Kun vanhan hakemuksen haku perustuu hankenumeroon, niin se on ihan mahdollon tietää että mikä sen Matti Maanviljelijän hankenumero silloin 2014 tai 2015 oli. Kun siellä olisi sellainen mistä sais nimellä hakia ja kaikki tulis näkyviin. Se on niinku ongelma. (Haastateltava 2.)

Ongelmia uudessa ohjelmassa on ollut paperihakemuksien postitusten kanssa. Järjestelmän kautta olisi pitänyt lähteä hakijoille tulostettu päätös, mutta se ei ole toiminut.

Yksi haastateltava harmittelee myös sitä, että rahoituslaitoksien kanssa sähköinen tiedonsiirto ei toimi. Päätökset täytyy tulostaa ja postittaa:

---kun korkotuki myönnetään, nii oli alun perin tarkoitus että se lähtee rahoituslaitoksen yhteyshenkilölle, mutta sitten ne rahoituslaitokset kielsi ettei saa toimittaa sähköpostis päätöksiä. Nyt kuitenkin me tallennetaan kaikki sähköpostiosoitteet tänne (järjestelmään). Mutta se olis ollu tosi kätevä juttu. (Haastateltava 1.)

Haastateltava pitää Hyrrää käteväenä apuvälineenä kun tieto siirtyy sähköisesti nopeasti hakijan ja Ely-keskuksen välillä:

Vaikka salaojahakemus, me tehdään päätös ja painetaan Enteriä niin se on saman tien asiakkaan sähköpostis tieto että päätös on tullut. Se on niinku se optimi kun tehdään sähköisesti täydellinen hakemus niin asiakas saa sitte sähköisesti päätöksen ja that's it. (Haastateltava 2.)

Yhden haastateltavan mielestä Hyrrä-palvelun ansiosta on helppoa auttaa muiden Ely-keskusten työntekijöitä esimerkiksi sairastapauksissa, kun kaikki tiedot hakemuksista on sähköisesti järjestelmässä.

Kaikkien kolmen haastateltavan mielestä positiivisin asia sähköisessä hakujärjestelmässä on se, että arkistot säilyvät sähköisesti. Kaikki toteavat, että suuri työväike jää hallinnolta pois, kun paperinen arkistointi jää pois.

8 VILJELIJÖIDEN HAASTATTELUJEN TULOKSET

8.1 Tulokset

Kaikki kolme haastateltua viljelijää ovat iältään alle 30-vuotiaita. Kaksi heistä on hakenut lypsykarjatilalle nuoren viljelijän tukea Hyrrä-palvelun kautta, toinen heistä on lisäksi hakenut maatilainvestointitukea lypsykarjarakennuksen rakentamiseen ja kolmas haastateltava oli tehnyt viljelijän puolesta investointihakemuksen sa-laojitukseen. Kaksi viljelijää oli käyttänyt hakemuksen tekemisessä apunaan asian-tuntijaa.

8.1.1 Hakemuksen tekeminen

Kaksi haastateltavaa kertoo, että nuoren viljelijän aloitustuen hakemisessa Hyrrä-palvelu jumitti, eikä hakemuksen tekeminen loppuun asti onnistunut sähköisesti:

---se aloitustuki oli tarkootus hakia Hyrrän kautta mutta tota, kyllähän me sitä tehtiin ensiksi ja päästiin sinne liitteiden kirjoittamis tai liittämismisvaiheeseen, mutta sitten se rupes takkuamaan se ohjelma. Että ei me loppujen lopuksi saatu sen kautta lähetettyä sitä. Paperiversiona sitte laitettiin se lähtemään. (Viljelijä 3.)

Sillon ku mä tein hakemuksia nii Hyrrä oli pahasti jumissa että soitin sitte Ely-keskukseen. Sovittiin sitte lopulta että palautan ne paperit paperisessa muodossa. Sitähän ei enää suositella, mutta mua ei huvittanu enää takuta, ku mulla oli kaikki olemas jo paperisena niin tuntu tyhmältä näpytellä kaikki koneelle. Ei se ollu ku laittaa paperit kirjekuoreen ja jättää Elylle. (Viljelijä 2.)

Yksi viljelijä kertoo hakemuksen lähettämisen onnistuneen Hyrrässä:

Kyllä se sinänsä meni mutta ainoastaan ku ei ollu kokemusta nii siinä sitten ehkä se oli se oma kokemus minkä takia siinä meni enemmän aikaa.---Kyllä sinne sai kaikki laitettua mitä yritti. Ainoos että se viipperä siinä pyöri aina oman aikansa että ei se mikää kauhian nopea oo mutta toimi mun mielestä ihan ok. (Viljelijä 1.)

Viljelijät kertovat, että hakemuksen käsittelyn seuraaminen Hyrrä-palvelussa onnistui, kun paperiset hakemukset vietiin järjestelmään Ely-keskuksen toimesta. Viljelijät saivat päätökset sähköisesti.

8.1.2 Sähköinen ohjeistus

Kaikki kolme haastateltua viljelijää kokivat sähköisen ohjeistuksen riittäväksi. Yksi viljelijä sanoi olevansa ohjeisiin tyytyväinen, mutta piti niitä ”haastavana ymmärtää” (Viljelijä 2). Jokainen viljelijä oli ollut lisäksi yhteydessä puhelimitse Ely-keskukseen ja kysyneet neuvoa sekä tarkennuksia hakemuksen täyttämiseen: Joo mä olin yhteyres ja oli muukki osakkaat. Kyllä aina on vastausta saatu... (Viljelijä 3.)

8.1.3 Aikataulutus

Kolme viljelijää on yhtä mieltä siitä, että neljä tukijaksoa vuodessa on hyvä määrä, eikä päätöksen saamisella ollut kiirettä. Käsittelyaika-arviot pitivät suurin piirtein paikkansa kaikilla:

Se ehkä hiukan myöhästy se päätös mikä tuli. Mutta ei se meidän tapaukses haitannu mitää ku me oltiin nii hyvis ajois liikkeellä heti kesällä ku kumminki tammikuus tuli vasta kaupat. Muutaman viikon se myöhästy mutta ei haitannu meitä. (Viljelijä 3.)

Yhden viljelijän mielestä ensimmäiseen yhteydenottoon kului kauan aikaa:

Siinä niinku sanotahanko että siihen ensimmäiseen yhteydenottoon siinä meni kyllä jonku aikaa. Mutta sitte ku oli niinku käsittelys nii sitte tuli nopiasti vastaukset. Sen muistelen että aluksi saatto olla sellaista että mietittiin että kyllä se varmahan sielä on kun nii lukoo mutta ei kukaan oo sanonu vielä oikee mitää. (Viljelijä 1.)

Yksi viljelijä kiittelee, että aikaa lisätietojen palauttamiselle oli runsaasti. Toinen haastateltava kertoo aikarajan olleen riittävä, mutta lisätietojen lähettäminen jäi silti viimeisille päiville:

Sanoosin että oli kyllä aikaa mutta se vaan että tuota vanhemman liiton yrittäjät ei aina nuotten sähköösten juttujen perään oo nii hirvittävästi että siinä menee se oma aikansa että se menee kattomahan että mitä sielä pyyretähän ja sitte sielä on joku neljä viis päivää aikaa tehrä se ja sitte mietitään että missä välis keretähän teherä ne hommat. --- Yrittäjä vaan sanoo mulle että jotaki sinne on tullu että pitää joku päivä mennä kattomahan ja siihen sitä aikaa sitte kuluu. (Viljelijä 1.)

8.1.4 Katso-tunniste

Kolmesta haastateltavasta kaksi on tehnyt maatilainvestointitukihakemuksen, johon tarvitaan kirjautumista Katso-tunnisteen avulla. Kummankin kohdalla tunnisteiden tekeminen ei onnistunut ilman ongelmia. Toisella oli ongelmia alitunnisteen kanssa:

Suurin osa takuttihi sen sähköösten allekirjoittamisen kans niin oli vaan toisella yrittäjällä se katso-tunniste ja jotenki me ei saatu toista yrittäjää allekirjoittamahan sitä. Sitte me laitettiin allekirjoitus paperille ja skannattihi ja liitteksi laitettiin se. Ne (Ely-keskuksen työntekijät) ehdotti sitä itte asias. Ehkä heilläki oli sellaanen käsitys että se voi olla vaikiaa. (Viljelijä 1.)

Toinen viljelijä kertoo omistaneensa ennemmin jo Katso-tunnisteen, jonka takia kirjautuminen oli aluksi vaikeaa:

Mulla oli jo olemassa katso-tunnisteet muiden busineksien takia. En muistanu asiaa, koska tilitoimisto teki ne ja mä en niitä oo tarvinnu aikoihin. Sitten ku mä hoksasin asian niin meni hetki opetelles kuinka ne avataan. (Viljelijä 2.)

8.1.5 Pisteytys valintamenetelmänä

Pisteytykseen valintamenetelmänä oli tutustunut yksi viljelijä, joka piti menetelmää toisaalta oikeudenmukaisena:

Kyllähän se on ymmärrettävää että kun rahaa on rajallinen määrä jättävänä nii ei sitä voi aivan kaikille pilipalihankkeille jakaa jos niillä ei oo mitää merkistystä mutta se on taas sitte ongelmallinen että kyllä niistä liiketoimintasuunnitelmista saa kyllä sellaasiaki että sen investoinnin merkitys korostuu ehkä enemmän ku mitä se on. Ei tietenkää merkittävästi mutta vähä voi suurennella. (Viljelijä 1.)

Kaksi muuta haastateltua viljelijää eivät olleet perehtyneet valintamenetelmään:

Kyllä siitä tuola kauppakirjan kirjottamises oli puhetta mutta en siihen perehtyny ku heti todettiin ja sanottiin että pitäs mennä läpi pisteytyksestä. Ei siinä ollu mitää ongelmaa. (Viljelijä 3.)

Se on jääny vähä hämärän peittoon. Mutta pidän siitä koska tiedän itte olevani vahvoilla. (Viljelijä 2.)

8.1.6 Viljelijöiden lisäkommentit

Kaikki kolme viljelijää toteavat, että Hyrrä-ohjelman taustalla on hyvä idea, mutta toteutuksessa on parantamisen varaa:

Kehityskelpoinen, mutta ei niinku sellanen että vois valamiiksi kehua (Viljelijä 1.)

Mutta kyllä tuo ku saadaan kuntoon niin pidän ihan hyvänä vaihtoehtona. (Viljelijä 2.)

Hyrrä on hyvä ajatus, mutta sen käyttö on liian jäykkää. Ei kaikki mee niinku Strömsössä. (Viljelijä 3.)

Viljelijät kehuvat uutta järjestelmää siitä, että vältytään paperisodalta, kun lomakkeet ja liitteet saa lähettää sähköisesti. Kaksi viljelijää mainitsee hyväksi puoleksi myös sen, että hakemuksia voi tehdä kellon ympäri. Toinen vielä lisää, että maaseudulla asuville hyvä vaihtoehto, kun virastoihin on pitkät matkat.

9 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä opinnäytetyössä perehdyttiin maatalouden investointitukiin ja niiden valintamenettelyyn. Tutkimusosiossa tutkittiin uuden hakupalvelu Hyrrän toimivuutta. Tavoitteena oli kartoittaa ongelmakohtia ja löytää parannusehdotuksia. Tutkimus päätettiin toteuttaa teemahaastatteluna, sillä haluttiin tarkkojen kysymysten sijaan muodostaa keskusteleva ilmapiiri. Haastattelija kysyi lisäksi keskustelun edetessä tarkentavia kysymyksiä. Haastatteluihin osallistui yhteensä kuusi haastateltavaa, kolme Ely-keskuksen työntekijää ja kolme viljelijää, jotka ovat käyttäneet Hyrrä-ohjelmaa. Haastattelut toteutettiin helmikuun 2016 aikana. Haastattelujen litteroinnin jälkeen tarkasteltiin tuloksia ja etsittiin yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia haastattelumateriaaleista.

Aineiston perusteella Hyrrä-ohjelmassa on parannettavaa. Työntekijät olisivat toivoneet ennen ohjelman käyttöönottoa parempaa perehdytystä, mutta käyttäjien ohjeistusta pidettiin riittävänä niin viljelijöiden kuin työntekijöiden keskuudessa. Katso-tunnisteen teko oli koettu vaikeaksi, eivätkä kaikki työntekijät nähneet tunnisteen käytön olevan tarkoituksenmukaista. Työntekijät ja viljelijät olivat yhtä mieltä siitä, että neljä hakujaksoa vuodessa on hyvä määrä. Työntekijöille ylityötunteja kertyy, kun työaika ei riitä aina hakemuksien käsittelyyn. Työmäärän jakaantuminen voi tasaantua, kun uusi valintamenettely ja hakuohjelma tulevat tutummaksi. Pisteytystä pidettiin hyvänä ja tasa-arvoisena tapana jakaa investointitukea työntekijöiden sekä viljelijöiden keskuudessa, varsinkin silloin kun rahaa on vähän ja aikaa paljon perehtyä hakemuksiin. Työntekijät toivoivat uuteen hakujärjestelmään parempaa raportointia seuranta varten, sekä sähköistä tiedonsiirtoa rahoituslaitoksien kanssa. Viljelijät toivoivat parannusta ohjelman tekniseen toimivuuteen. Kaikkien viljelijöiden hakemuksenteko oli päätynyt tai keskeytynyt ohjelman jumiutumisen seurauksena.

Investointituista löytyi vähän kirjallisuutta. Opinnäytetyössä olisi ollut mielenkiintoista käsitellä myös investointitukien historiaa sekä vertailla muiden maiden investointitukipolitiikkaan. Hyrrä-palvelu on ollut käytössä opinnäytetyön valmistuttua vasta alle vuoden, joten investointitukea sähköisesti hakeneita viljelijöitä on vähän ja haastateltavia oli vaikea löytää. Tämän opinnäytetyön pohjalta voisi tehdä uu-

den selvityksen Hyrrä-hakupalvelun toimivuudesta, kun sähköinen järjestelmä on ollut käytössä esimerkiksi viisi vuotta ja paperinen hakumahdollisuus on poistunut. Kaikki haastatellut viljelijät olivat hakeneet tukea kolmen ensimmäisen tukihakukauden aikana, joten voi olettaa, että Hyrrä-ohjelmaan on tullut muutoksia ja parannusta vielä sen jälkeen. Kaikki haastatellut viljelijät olivat alle 30-vuotiaita ja paljon olleet tekemisissä atk-laitteiden ja sähköisten palvelujen kanssa. Jos haastatteluun olisi osallistunut vanhempia viljelijöitä, olisivat kokemukset Hyrrä-ohjelmasta olleet helposti negatiivisempia.

LÄHTEET

- A 19.3.2015/241 Valtioneuvoston asetus maatalan investointituen kohdentamisesta.
- Anttila, M. 2.6.2015. Sähköinen tukihakujärjestelmä Hyrrä. Varsinais-Suomen Ely-keskus. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 13.10.2015]. Saatavana: https://www.mtk.fi/liitot/varsinaissuomi/fi_FI/tukikoulutuskalenteri/files/93967997447793869/default/Sahkoinen%20tukihakujarjestelma%20HYRR%C3%84.pdf
- Asp, K. 1988. Rahoitustuki yrityksen investointiprosessissa. Helsingin kauppatieteiden tutkimuskeskuksen julkaisuja A:61. Helsinki.
- Brännäs, K. 2016. Maa- ja metsätalousministeriö. Pdf-tiedosto.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. 7. uudistettu painos. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara P. 1996. Tutki ja kirjoita. 12. Painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Helsinki: Yliopistopaino.
- Katso. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. [Viitattu 21.2.2016]. Saatavana: <https://yritys.tunnistus.fi/>
- Kuisma, A. & Kallio, J. 2009. Yrittäminen maatilalla. Vammalan kirjapaino.
- Lehtonen, H. & Pyykkönen, P. 2005. Maatalouden rakennekehitysnäkymät vuoteen 2013. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 23.10.2015]. Saatavana: <http://www.mtt.fi/mtts/pdf/mtts100.pdf>
- Luoma, L. 29.1.2016. Etelä-Pohjanmaan Ely-keskus. Diaesitys.
- Luonnonvarakeskus (Luke). 27.2.2015. Maatalous- ja puutarhayritysten rakenne 2014. [Verkkotiedote]. [Viitattu 23.10.2015]. Saatavana: <http://www.luke.fi/tiedote/jo-kolmannes-peltoalasta-vuokrattua/>
- Luonnonvarakeskus (Luke). Ei päiväystä. Maatalous- ja puutarhayritysten lukumäärä tuotantosuunnittain ELY-keskuksittain. [Viitattu 25.2.2016]. Saatavana: http://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_02%20Maatalous_02%20Rakenne_02%20Maatalous-

[%20ja%20puutarhayritysten%20rakenne/03_Maatalous_ja_puutarhayrit_lkm_tuotantos_ELY.px/table/tableViewLayout1/?rxid=3513f796-5aa6-47ac-9feb-cf44186b92d5](http://www.ely.fi/ELY.px/table/tableViewLayout1/?rxid=3513f796-5aa6-47ac-9feb-cf44186b92d5)

Maa- ja metsätalousministeriö (MMM). 29.11.2013a. Maatalouden rakennepolitiikka. [Verkkosivu]. [Viitattu 8.10.2015]. Saatavana: http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/maaseudun_kehittaminen/maatalouden_rakennepolitiikka.html

Maa- ja metsätalousministeriö (MMM). 2.11.2012b. Maatalouden investoinnit ja nuoren viljelijän aloitustuki. [Verkkosivu]. [Viitattu 8.10.2015]. Saatavana: http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/maaseudun_kehittaminen/maatalouden_rakennepolitiikka/maatalouden_investoinnit_ja_nuorten_viljelijoiden_aloitustuki.html

Maaseutuvirastoa (Mavi). Ei päiväystä. Maatalouden investointituet. [Verkkosivusto]. Seinäjoki: Maaseutuvirasto. [Viitattu 8.10.2015]. Saatavana: http://www.mavi.fi/fi/tuet-ja-palvelut/viljelijä/maatalouden_investointituet/Sivut/maatalouden_investointituet.aspx

Maaseutuvirastob (Mavi). Ei päiväystä. Hyrrä – maaseudun tukien sähköinen haku. [Verkkosivusto]. [Viitattu 13.10.2015]. Saatavana: <http://www.mavi.fi/fi/oppaat-ja-lomakkeet/Sivut/hyrra.aspx>

Maatalousvirastoc (Mavi). Ei päiväystä . Tuen määrä investointikohteittain liite. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 13.10.2015]. Saatavana: http://www.mavi.fi/fi/tuet-ja-palvelut/viljelijä/maatalouden_investointituet/Documents/tuen-maaratukikohteittain-investointituet.pdf

Maaseutuvirastod (Mavi). Ei päiväystä. Tukikohteet vuonna 2015. [Verkkosivu]. [Viitattu 14.10.2015]. Saatavana: http://www.mavi.fi/fi/tuet-ja-palvelut/viljelijä/maatalouden_investointituet/Sivut/tukikohteet.aspx

Maaseutuvirasto (Mavi). 2.4.2015. Maaseutuviraston määräys maatalouden investointitukien hakemisesta, määräyskokoelma nro. 25/15. [Verkkajulkaisu] [Viitattu 13.10.2015]. Saatavana: <https://www.finlex.fi/data/normit/42092-2515fi.pdf>

Maaseutuvirastof (Mavi). Ei päiväystä. Aloitustuella alkuun maatilapidossa. [Esite]. [Viitattu 6.3.2016]. Saatavana: <http://www.mavi.fi/fi/tuet-ja-palvelut/viljelijä/Documents/aloitustuella-alkuun-aloitustukiesite-05.pdf>

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014–2020; Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) n:o 1305/2013 artikla 49. 4.3.2015. Päätös Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 toteutuksessa käytettävistä valintaperusteista. [Verkkajulkaisu] [Viitattu 12.10.2015]. Saatavana: http://www.mavi.fi/fi/tuet-ja-palvelut/viljelijä/Documents/valintakriteerit-maatalouden_investoinnit-ja_aloitustuki.pdf

- Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014-2020. Investointituista menestyksen eväitä maatilalle. Ei julkaisuaikaa. Esite.
- Niemi, J. & Ahlstedt, J. (toim.) 2014. Suomen maatalous ja maaseutuelinkeinot 2014. MTT taloustutkimus. Julkaisuja 115. Vammalan kirjapaino Oy.
- Ojala, K. 2009. Maatalouden rakennetuet. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 13.10.2015]. Saatavana: <http://www.metla.fi/hanke/7362/pdf/rakennetuet.pdf>
- Pellinen, J. & Enroth, A. (toim.) 2008. Kannattava maatilayritys. Vantaa: ProAgria Maaseutukeskusten Liitto. Tieto tuottamaan 124.
- Pyykkönen, P., Lehtonen, H. & Koivisto A. 2010. Maatalouden rakennekehitys ja investointitarve vuoteen 2020. Pellervon taloustutkimus PTT; MTT taloustutkimus. PTT työpapereita 125. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 23.10.2015]. Saatavana: http://ptt.fi/wp-content/uploads/2013/04/tp125_1111100930.pdf
- Rytsä., T. 1998. Investointitukijärjestelmän ohjausvaikutukset maatalouden investointeihin. Helsinki: Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos. MTTL Selvityksiä 9/98.
- Suomen kielen perussanakirja. 1990. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus. Helsinki: VAPK-kustannus.
- Tilastokeskus. 20.11.2014. Maatalouden aluetaloussivusto. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 19.1.2016]. Saatavana: http://www.stat.fi/til/mtalt/2012/mtalt_2012_2014-11-20_tie_001_fi.html

LIITTEET

Liite 1. Haastattelurunko Ely-keskuksen työntekijöille

Liite 2. Haastattelurunko viljelijöille

Liite 3. Päätös Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014-2020 toteutuksessa käytettävistä valintaperusteista

Liite 1. Haastattelurunko Ely-keskuksen työntekijöille

1 Työntekijöiden perehdyttäminen Hyrrä-ohjelmaan

- Koulutus
- Helppari tai muu apu ongelmatilanteissa

2 Hyrrä-ohjelman markkinointi

- Ovatko viljelijät olleet tietoisia uudesta hakuohjelmasta?
- Sähköiset hakuohjeet?

3 Päätösten aikataulutus

- 4 tukijaksoa vuodessa, hyvä vai huono?
- Työntekijöiden työajan riittävyys
- Käsittelyaika-arviot

4 Pisteytys

- Pisteiden jakaminen: Koulutus, ohjeet
- Pisteytys hyvä ja tasa-arvoinen tapa jakaa tukia?

5 Vertailu päätöksentekoon ennen Hyrrä-ohjelmaa

6 Avoin kysymys

Liite 2. Haastattelurunko viljelijöille

1 Mitä tukea olet hakenut?

2 Miten hakemuksen tekeminen sujui?

- Kauanko kului aikaa?
- Saitko tehtyä hakemuksen yhdellä kerralla?
- Teitkö hakemukset itse vai käytitkö asiantuntijapalveluita?

3 Sähköinen ohjeistus

- Lisääpua puhelimitse/sähköpostitse?

4 Aikataulutus

- Käsittelyaika-arviot
- Oliko lisätietojen toimittamiseen hyvin aikaa?
- 4 tukijaksoa?

5 Katso-tunniste

- Alitunnisteiden teko

6 Pisteytys

- Tiedätkö pisteytyksestä?
- Kriteerit?
- Tasa-arvoinen tapa jakaa investointitukea?

Liite 3. Päätös Manner-Suomen maaseudun kehittämishjelma 2014-2020 toteutuksessa käytettävistä valintaperusteista

MMM Dnro 421/441/2015

4.3.2015

1 (3)

Viite Manner-Suomen maaseudun kehittämishjelma 2014–2020; Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) n:o 1305/2013 artikla 49.

Asia PÄÄTÖS MANNER-SUOMEN MAASEUDUN KEHITTÄMISHJELMAN 2014–2020 TOTEUTUKSESSA KÄYTETTÄVISTÄ VALINTAPERUSTEISTA

Rakennetuet

M04 Investoinnit fyysiseen omaisuuteen

Maatalouden investoinnit (alatoimenpide 4.1)

Valintaperusteet muodostuvat kuudesta aihealueesta, joiden avulla varmistetaan, että tuettava hanke edistää toimenpidettä koskevia ohjelmassa ja sitä koskevassa kansallisessa lainsäädännössä esitettyjä tavoitteita. Kustakin aihealueesta voi saada enintään kolme pistettä. Hanke pisteutetaan sen mukaan, mitä pistekuvaukseen sopivia tunnistettavia ominaisuuksia hankkeella on. Mikäli hanke ei täytä valintaperustetta lainkaan, hanke saa kyseisestä aihealueesta nolla pistettä.

Aihealueet arvotetaan painokertoimen avulla siten, että painotettu maksimipistemäärä on kolme. Kaikkien rahoitettavien hankkeiden on saatava pisteitä vähintään kolmesta aihealueesta siten, että painoittu kokonaispistemäärä on vähintään 1,1 pistettä. Valintaperusteita sovelletaan yhdenmukaisesti kaikilla ELY-keskusalueilla.

1. Vaikutus tuen kohteena olevan yrityksen talouteen (25 %) Tarkastelussa huomioidaan pitkän aikavälin vaikutukset

3 pistettä	Liiketoimintasuunnitelma/ muu suunnitelma osoittaa suunnitellun investoinnin parantavan merkittävästi maatilalta saavutettavaa yrittäjätuloa/ muun selvityksen perusteella esitettyä taloudellista tulosta.
2 pistettä	Liiketoimintasuunnitelma/ muu suunnitelma osoittaa suunnitellun investoinnin parantavan selkeästi maatilalta saavutettavaa yrittäjätuloa/ muun selvityksen perusteella esitettyä taloudellista tulosta.
1 pistettä	Liiketoimintasuunnitelma/ muu suunnitelma osoittaa suunnitellun investoinnin parantavan jonkin verran maatilalta saavutettavaa yrittäjätuloa/ muun selvityksen perusteella esitettyä taloudellista tulosta.

2. Vaikutus tuen kohteena olevan yrityksen kilpailukykyyn (20 %) Tarkastelussa huomioidaan pitkän aikavälin vaikutukset

3 pistettä	Liiketoimintasuunnitelma/ muu suunnitelma osoittaa suunnitellun investoinnin parantavan merkittävästi maatalan kilpailukykyä.
2 pistettä	Liiketoimintasuunnitelma/ muu suunnitelma osoittaa suunnitellun investoinnin parantavan selkeästi maatalan kilpailukykyä.
1 pistettä	Liiketoimintasuunnitelma/ muu suunnitelma osoittaa suunnitellun investoinnin parantavan jonkin verran maatalan kilpailukykyä.

3. Vaikutus ympäristöön (20 %)

3 pistettä	Rakentamisinvestoinnin ulko- ja sisätiloissa hyödynnetään soveltuissa kohteissa pääosin ja innovatiivisesti uusiutuvia luonnonvaroja/ investoinnin avulla rakennuksen tai tuotannon energiankäyttö tehostuu oleellisesti/ investointi edistää monivaikutteisesti lannan käsittelyä/toiminnalliset ratkaisut vähentävät merkittävästi ajoneuvoliikennettä tai parantavat logistiikkaa/investointi parantaa merkittävästi pellon kasvukuntoa tai maan rakennetta/ rakentamisinvestointi tuottaa merkittävää lisäarvoa tila- ja maaseutuympäristöön.
2 pistettä	Rakentamisinvestoinnin ulko- ja sisätiloissa hyödynnetään soveltuissa kohteissa osittain uusiutuvia luonnonvaroja/ investoinnin avulla rakennuksen tai tuotannon energiankäyttö tehostuu jonkin verran/ investointi edistää lannan käsittelyä/ toiminnalliset ratkaisut vähentävät ajoneuvoliikennettä tai parantavat logistiikkaa/ investointi parantaa pellon kasvukuntoa tai maan rakennetta/ rakentamisinvestointi tuottaa lisäarvoa tila- ja maaseutuympäristöön.

1 pistettä	Rakentamisinvestoinnin ulko- ja sisätiloissa hyödynnetään soveltuviissa kohteissa niukasti uusiutuvia luonnonvaroja/ investoinnin avulla rakennuksen tai tuotannon energiankäytössä ei tapahdu merkittäviä muutoksia/ investointi edistää jossain määrin lannan käsittelyä/ toiminnalliset ratkaisut vähentävät osittain ajoneuvoliikennettä tai parantavat logistiikkaa/ investointi parantaa jossain määrin pellon kasvukuntoa tai maan rakennetta/ rakentamisinvestoinnilla ei ole kielteisiä vaikutuksia tila- ja maa-seutuympäristöön.
------------	---

4. Vaikutus tuotanto-olosuhteisiin (15 %)

3 pistettä	Tuotantotilojen suunnittelussa on sovellettu esimerkillisesti ja innovatiivisesti uutta tutkimustietoa toiminnallisuudesta, eläinten hyvinvoinnista, tuotantohygieniasta ja riskeistä sekä työskentelyn turvallisuudesta ja työhyvinvoinnista/ maatilalan tuotanto-olosuhteet tai varastointiolosuhteet paranevat merkittävästi/suunnitteluratkaisuissa on otettu monipuolisesti huomioon toiminnan kehittämis- ja laajentamismahdollisuudet tulevaisuudessa.
2 pistettä	Tuotantotilojen suunnittelussa on sovellettu uutta tutkimustietoa toiminnallisuudesta, eläinten hyvinvoinnista, tuotantohygieniasta ja riskeistä sekä työskentelyn turvallisuudesta ja työhyvinvoinnista/ maatilalan tuotanto-olosuhteet tai varastointiolosuhteet paranevat/ suunnitteluratkaisuissa on otettu hyvin huomioon toiminnan kehittämis- ja laajentamismahdollisuudet tulevaisuudessa.
1 pistettä	Tuotantotilojen suunnittelussa on hyväksyttävällä tavalla otettu huomioon toiminnallisuus, eläinten hyvinvointi, tuotantohygienia ja riskit sekä työskentelyn turvallisuus ja työhyvinvointi/ maatilalan tuotanto-olosuhteet tai varastointiolosuhteet ovat hyväksyttävät/ suunnitteluratkaisuissa tulevaisuuden toiminnan kehittämis- ja laajentamismahdollisuudet on otettu huomioon.

5. Vaikutus ohjelman muiden tavoitteiden toteutumiseen, esimerkiksi onko kyseessä yhteishanke

3 pistettä	Teknisissä järjestelmissä käytetään uutta teknologiaa ja innovatiivisia ratkaisuja/ kyseessä on vähintään kahden hakijan yhdessä toteuttama hanke/ hanke liittyy osaksi laajempaa alueellista kokonaisuutta, esimerkiksi osaksi paikallista lähituotantoketjua.
2 pistettä	Teknisissä järjestelmissä käytetään myös uutta teknologiaa/ kyseessä on yhden hakijan toteuttama hanke, jota vähintään yksi muu yrittäjä hyödyntää/ hankkeella on merkitystä osana paikallista lähituotantoketjua.
1 pistettä	Teknisten järjestelmien suunnittelu vastaa toiminnan nykyaikaisia perusvaatimuksia/ hanke luo yhteistyön edellytyksiä.

6. Elinkeinon merkitys kokonaistulonmuodostuksen kannalta ja tuettavan hankkeen vaikutus (10 %)

3 pistettä	Investoinnin toteuttamisen jälkeen maataloudella on erittäin suuri merkitys hakijan kokonaistulonmuodostuksen kannalta.
2 pistettä	Investoinnin toteuttamisen jälkeen maataloudella on olennainen merkitys hakijan kokonaistulonmuodostuksen kannalta.
1 pistettä	Investoinnin toteuttamisen jälkeen maataloudella on jonkin verran merkitystä hakijan kokonaistulonmuodostuksen kannalta.

Ympäristön tilaa parantavissa investoinneissa ja laadun parantamiseen tähtäävissä investoinneissa valintakriteereiden 1) ja 2) painokertoimet ovat 15 %, 3) ja 4) painokertoimet ovat 25 % ja valintakriteereiden 5) ja 6) painokertoimet ovat 10 %.

M06 Tila- ja yritystoiminnan kehittäminen

Nuorten viljelijöiden aloitustuki (alatoimenpide 6.1)

Valintaperusteet muodostuvat kolmesta aihealueesta, joiden avulla varmistetaan, että tuettava hanke edistää toimenpidettä koskevia ohjelmassa ja sitä koskevassa kansallisessa lainsäädännössä esitettyjä tavoitteita. Kustakin aihealueesta voi saada enintään kolme pistettä. Hanke pisteytetään sen mukaan, mitä pistekuvaukseen sopivia tunnistettavia ominaisuuksia hankkeella on. Mikäli hanke ei täytä valintaperustetta lainkaan, hanke saa kyseisestä aihealueesta nolla pistettä.

Aihealueet arvotetaan painokertoimen avulla siten, että painotettu maksimipistemäärä on kolme. Kaikkien rahoitettavien hankkeiden on saatava pisteitä vähintään kahdesta aihealueesta siten, että painotettu kokonaispistemäärä on vähintään 1,1 pistettä. Valintaperusteita sovelletaan yhdenmukaisesti kaikilla ELY-keskusalueilla.

1. Tilan yritystoiminnan taloudelliset edellytykset (40 %)

3 pistettä	Liiketoimintasuunnitelmassa esitettyjen maatalan kannattavuutta, maksuvalmiutta ja vakavaraisuutta kuvaavien tunnuslukujen perusteella tilan taloudelliset toimintaedellytykset ovat keskimääräistä paremmat, lisäksi maataloudella on erittäin suuri merkitys hakijan kokonaistulonmuodostuksen kannalta.
2 pistettä	Liiketoimintasuunnitelmassa esitettyjen maatalan kannattavuutta, maksuvalmiutta ja vakavaraisuutta kuvaavien tunnuslukujen perusteella tilan taloudelliset toimintaedellytykset ovat hyvät, lisäksi maataloudella on olennainen merkitys hakijan kokonaistulonmuodostuksen kannalta.
1 pistettä	Liiketoimintasuunnitelmassa esitettyjen maatalan kannattavuutta, maksuvalmiutta ja vakavaraisuutta kuvaavien tunnuslukujen perusteella tilan taloudelliset toimintaedellytykset ovat tyydyttävät, maataloudella on jonkin verran merkitystä hakijan kokonaistulonmuodostuksen kannalta.

2. Tilan tuotantoedellytykset (30 %)

3 pistettä	Tilan tuotantoedellytykset (esimerkiksi harjoitettavan tuotannon kannalta tarpeelliset ja tarkoituksenmukaiset rakennukset, koneistus, pellot, verkottunut toiminta, työvoiman saatavuus, automaation ja teknologian hyödyntäminen) mahdollistavat suunnitellun toiminnan erittäin hyvin.
2 pistettä	Tilan tuotantoedellytykset (esimerkiksi harjoitettavan tuotannon kannalta tarpeelliset ja tarkoituksenmukaiset rakennukset, koneistus, pellot, verkottunut toiminta, työvoiman saatavuus, automaation ja teknologian hyödyntäminen) mahdollistavat suunnitellun toiminnan.
1 pistettä	Tilan tuotantoedellytykset (esimerkiksi harjoitettavan tuotannon kannalta tarpeelliset ja tarkoituksenmukaiset rakennukset, koneistus, pellot, verkottunut toiminta, työvoiman saatavuus, automaation ja teknologian hyödyntäminen) soveltuvat suunniteltuun toimintaan kohtuullisten kehittämistoimien jälkeen.

3. Tilan kehittämistoimet ja mahdollisuudet (30 %)

3 pistettä	Liiketoimintasuunnitelmassa on esitetty realistiset tilaa koskevat kehittämistoimet, joiden toteuttamiseen tilan lähtötilanne huomioiden on erinomaiset mahdollisuudet ja joiden avulla tilalla on erinomaiset mahdollisuudet kilpailukykyiseen ja kannattavaan toimintaan.
2 pistettä	Liiketoimintasuunnitelmassa on esitetty realistiset tilaa koskevat kehittämistoimet, joiden toteuttamiseen tilan lähtötilanne huomioiden on hyvät mahdollisuudet ja joiden avulla tilalla on hyvät mahdollisuudet kilpailukykyiseen ja kannattavaan toimintaan.
1 pistettä	Liiketoimintasuunnitelmassa on esitetty tilaa koskevat kehittämistoimet, joiden toteuttamisessa tilan lähtötilanne huomioiden on haasteita, mutta joiden avulla tilalla on mahdollisuudet kilpailukykyiseen ja kannattavaan toimintaan.